

BN Bunjevačke Novine

www.bunjevci.net

Subatica, maj 2026. - Godina XXII - Broj 251 - Cina: 50 dinara



ISSN 1451-2505



9 771451 250009

Blagoslov žitni polja

Bunjevački Nacionalni Savet

Национални савет буњевачке националне мањине
Nacionalni savet bunjevačke nacionalne manjine
National Council of the Bunjevac Ethnic Minority



Novinsko-izdavačka ustanova
„Bunjevački informativni centar”
Redakcija „Bunjevački novina”
i dičijeg lista „Tandrčak”

Telefon: 024/523-505; e-mail: bic@bunjevci.net

Pratite nas i na internetu: www.bunjevci.net

Gledajte TV emisiju na bunjevačkom jeziku
„Spektar”

Radio-televizija Vojvodine, drugi program, nedjeljom od 17,30 sati

Bunjevački nacionalni praznici:

2. februar, *Dan Velikog prela*

23. februar, *Dan izbora prvog Nacionalnog savita*

15. avgust, *Dan Dužijance*

25. novembar, *Dan Velike narodne skupštine Srba,
Bunjevaca i ostali Slovena*

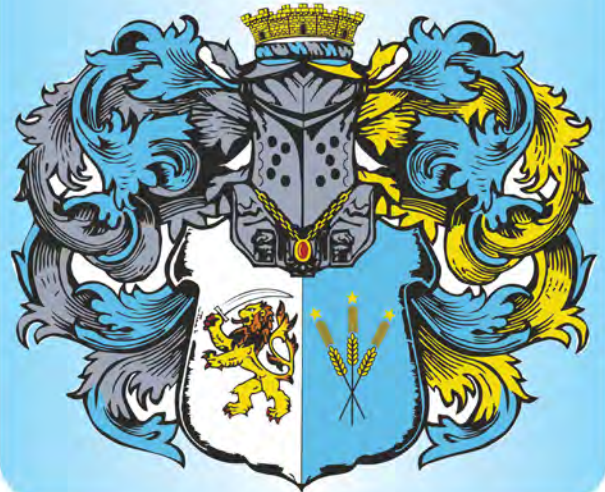
PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA

PODVIKUJE BUNJEVAČKA VILA
IZ OBLAKA RAŠIRILA KRILA,
OJ BUNJEVČE PROBUDI SE SADA
STAREŠINO SUBATICE GRADA.

MENE MATI UČILA PIVATI
PIVAJ SINE DA BUNJEVCI ŽIVE,
NEK NAM ŽIVI NAŠA MILA BAČKA,
TAMBURICA, PISMA BUNJEVAČKA.

NE ZOVEMO SAMO BOGATAŠE
VEĆ I DRUGE STANOVNIKE NAŠE,
JA SAM SINAK SUBATICE GRADA
NE DAM VIŠE DA MOJ NAROD STRADA.

BUNJEVAČKA SVEČANA PISMA



OSNIVANJE I FUNKCIONISANJE NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI CENTAR” POMOGLI



MINISTARSTVO
KULTURE
REPUBLIKE
SRBIJE



POKRAJINSKI
SEKRETARIJAT
ZA INFORMACIJE
AUTONOMNE
POKRAJINE
VOJVODINA

Glasilo bunjevačke nacionalne manjine

Godina XXII Broj 251

Maj 2026.

Cina 50 dinara

Izlazi prve nedilje u mjesecu

Izdavač:

NIU „BUNJEVAČKI INFORMATIVNI
CENTAR” - Subatica

Osnivač izdavača:

NACIONALNI SAVIT BUNJEVAČKE
NACIONALNE MANJINE

Direktor NIU „BIC”:

Lazarela Marjanov

Nadzorni odbor:

Veljko Vojnić, Ružica Parčetić
i Tamara Babić

Glavni i odgovorni urednik

„Bunjevački novina”:

Nikola Stantić

Redakcija:

Nikola Stantić (novinar i lektor)

Ksenija Stojčić (gradska hronika)

Tamara Babić (kultura)

Miroslav Vojnić Hajduk (kultura i tradicija)

Siniša Tikvički (on-line izdanje)

Stalni saradnici:

Ana Vojnić Kortmiš, Nikola Ostrogonac,
Eva Kovač Pečkai, Tihomir Kujundžić Matković,
Ružica Parčetić, Ivan Katančić

Tehnički urednik:

Nikola Stantić

Fotografija:

Nikola Stantić

Naslovna strana:

Blagoslov žitni polja

Adresa:

Trg cara Jovana Nenada 15/2,

24000 Subatica

Telefon/fax: 024 523-505

e-mail: bic@bunjevci.net

Štampa:

Rotografika Subatica

Tiraž:

1.000

Dizajn:

Studio Trid Beograd

Distribucija:

„Press international” - Novi Sad,
„Centrosinergija” d.o.o. Novi Beograd

Poštivana čeljadi,

Za centralnu ideju ovog izdanja „Bunjevački novina” biramo blagoslov žita i žitni polja. Ovaj čin obavljen je u Subatici, Somboru i Lemešu, a bio je to prvi u nizu programa koji vode do centralnog obilježavanja „Dužijance”, nacionalnog praznika Bunjevaca. I dok „Dužijanca” predstavljaju finale i zafalu, blagoslov nosi druge slike koje, ko i uvijek, pripovijadaju više od riječi – blagoslov označava molitvu, al i veliko povjerenje čovika u Boga.

Jedna slika je i ona u kojoj smo jesenas vidili sime, malog, tiho, gotovo neprimetno koje u sebi nosi cili život. I sad je, prilikom blagoslova, bilo jasno da je iz simena nasto nov život, nastala je nova stabljika koja je bogata potencijalom. Samo još malo fali, da se staramo o njoj, da nam i Bog pomogne, pa da dobijemo bogate plodove.

Ono je podsićanje na zafalnost – na „kruv svagdašnji”, na trud, na vrime i na milost brez koji nema ni ploda ni života. Sve počinje na njivi, nuz rad, nuz tišinu, nuz znoj, molitvu i povjerenje. Jel, rezultat rada se ne vidi oma, al čudo novog rasta već počinje.

I čovik prolazi isti put. Da bi sime niklo, mora najprija past u zemlju. Da bi izraslo, mora proč kroz tamu i pritisk. Da bi postalo kruv, mora bit samliveno, pritvoreno u brašno. U toj slici pripoznajemo i sopstveni život – brige koje nas pritiskaje, napore koji nas umaraje, trenutke kad se čini da se raspadamo pod teretom svakodnevice. Al ništa od toga nije bez smisla. Jel ko što od zrna postaje kruv, tako se i čovik kroz iskušenja priobražava u ono što je pozvan da bude.

U tom je i duboka duhovna poruka koju nosi ovaj običaj, povezan sa blagdanom Svetog Marka i „Dužijancom” – zafalnošću za darove koje primamo, al i za put koji nas oblikuje. Ništa ne dolazi priko noći. Ko što je i simenu potribno vrime da prokljija, tako je i nama potribno strpljenje da rastemo, sazrijevamo i postajemo bolji.

I u tim slikama možemo vidit i put bunjevačke zajednice. Izazovi koji su prošli, oni koji jesu i oni koji dolaze, pomoće da se zajednica do kraja oblikuje – da generacije koje dolaze uživaje u plodovima...



Strana 4



Strana 5-6



Strana 7



Strana 12-13



Strana 15-16



Strana 22-23

Sadržaj

4

Prilika koja se ne smi propuštiti

5-6

Nastavak borbe za priporod
Bunjevaca

7

U korak s činjenicama

12-13

Svako od nas je – ko sime

14

Molitva za dobar rod

15-16

Prilika za susrit, pa i ljubav

17

Izmed dva Uskrsa

18-20

Uskršnji koncerti u Subatici,
Somboru i Lemešu

22-23

Umitnost ne mož na silu

List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000430
COBISS SR-ID 133482759

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
659.3(=862)

Ako i vi želite da vam poštaš svakog prvog u mjesecu donese „Bunjevačke novine” pritplatite se na nji.

Godišnja pritplata je 600 dinara (sa ptt troškovima).

Platit možete na naš tekući račun: 200-2642360101825-19 (Poštanska štedionica)

sa naznakom za pritplatu.

Godišnja pritplata za inostranstvo je 20 evra.

Posli uplate nazovite nas kako bi upisali vašu kućnu adresu: 024 523-505

AKTIV UČITELJA IZBORNOG PREDMETA BUNJEVAČKI JEZIK S ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE

Prilika koja se ne smi propuštiti

U srijedu, 8. aprila, u kancelariji Nacionalnog savjeta bunjevačke nacionalne manjine održan je sastanak Aktiva učitelja izbornog predmeta bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture.

Prema Dnevnom redu, sastanak je donio priliku da se divani o nastavnim i vannastavnim aktivnostima ovog izbornog predmeta za tekuću školsku godinu, da se prodivani o planovima aktivnosti oko promocije izbornog predmeta za školsku 2026/2027. godinu, ali i da se napravi plan organizacije jednodnevnog izleta za učenike koji pohađaju izborni predmet bunjevački jezik s elementima nacionalne kulture.

Kako ističe **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u Nacionalnom savjetu bunjevačke nacionalne manjine, anketiranje prvaka već je počelo, a anketne listove treba pogledat pažljivo.

– Triba još malo poraditi na tim anketama, jel učenicima se nudi tušta predmeta, fakultativni el izborni. Ankete su jedinstvene za cilu državu, pa se, osim našeg predmeta, tu nađu još mnogi drugi. Svrstaje nas, obično, na drugu stranu, pa dica često naš predmet ni ne vide, ako im



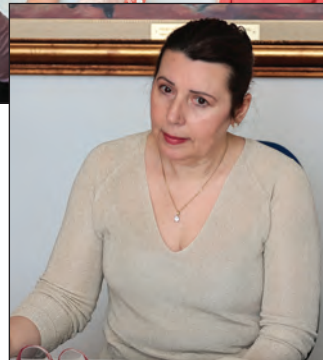
kogod od stariji ne skrene pažnju da okrenu i drugu stranu – ističe pridsidnica Odbora za obrazovanje.

Izborni predmet mogu pohađat svi koji su zainteresovani, trenutno se pridaje u osam škula, al to ne mora bit konačan broj. Naravno, procedure nisu uvijek idealne.

– Mislim da svake godine imamo problema s procedurama, kad se, i ako se, izvrši anketiranje, teško stižu povratne informacije. Dobro bi bilo da se dica obrate pridavačima el drugoj dici koja pohađaje naš predmet i tako ćemo i za nji lakše organizovat nastavu i uključiti i nji u već postojeće grupe.

Kroz divan su se mogle čuti i informacije oko mogućnosti da se bunjevački uči kroz sistem bilingvalne nastave, potvrđiva to i dr **Suzana Kujundžić Ostojić**, pridsidnica Nacionalnog savjeta bunjevačke nacionalne manjine.

– U toku je izrada Pravilnika o dvojezičnoj nastavi i on bi tribo bit gotov za nekoliko miseci. Inicijativu je započela bugarska nacionalna manjina, zbog svoji potreba, a eksperimentalna nas-



Suzana Kujundžić Ostojić

tava na ovaj način se već i odvija u nekoliko škula. U našem slučaju nastava bi se odvijala na srpskom jeziku, dok bi se bunjevački slušao ko maternji jezik, a srpski ko nematernji. Iz taki razreda prijemni bi se polago na srpskom jeziku, a naš cilj je da iz ovog izbornog predmeta prirastemo u jednu ozbiljnu koncepciju cilokupne nastave. Da sve grupa đaka koje sad imamo „razbacane” po raznim školama, pokušamo skupiti na jedno el dva mista, da dicu koja su talentovana i kreativna pokušamo uključiti u sve naše programe više neg do sad. Moramo se aktivno baviti s njima, kako bi od nji dobili kompletne i obrazovane ljude za budućnost koja dolazi i za Nacionalni savit i sve što radimo za Bunjevce. Imamo dobre primere



Jadranka Tikvicki

u nacionalnim savitima Slovaka i Rusina i trudićemo se organizovat positu i vidit kako oni funkcionišu i kaki je naš smer. Realno, i najbrže što je moguće, da se ovaki programi realizuju za godinu-dvi – divani dr Kujundžić Ostojić, pa dodaje:

– Vidim da ovakim putom idu i druge nacionalne manjine, zašto bi Bunjevci zaostajali. Takođe, vidim kako ima i određeni komentara u smislu „zašto se dilimo” – zašto to svi drugi mogu raditi, a kad krenu Bunjevci, onda se dilimo. Ne dilimo se, samo želimo čuvat ono što je naše. Moramo ozbiljno shvatit priliku da Bunjevci imaju obrazovanje. Suviše dugo smo čekali na ovake prilike pa da bi jni lako propuštiti – naglasila je pridsidnica NSBNM. N. S.

IZLET U MAJU

Kraj maja nosi izlet na „Dorđević salaš”, priliku za druženje, zanimljive radionice i niz aktivnosti.

– Pridlagali smo aktivnosti kojim bi se dica mogla baviti, ostaje nam da se još usaglasimo oko konačno programa i termina – dodaje na kraju **Jadranka Tikvicki**, pridsidnica Odbora za obrazovanje u NSBNM.

35 GODINA OD OSNIVANJA BUNJEVAČKO – ŠOKAČKE STRANKE

Nastavak borbe za priporod Bunjevaca

Ideja o osnivanju jedne bunjevačke stranke javila se prid kraj 1990. godine na salašu familije Rukavina na Šebešiću. Prisutni su bili **Miroslav Vojnić Hajduk – Marača, Albe Bajić, Kazimir Rukavina** i njegovi sinovi **Nikola i Ivica**.

Prateć sva događanja u SFRJ, kroz neformalan divan, rodila se ideja da bi bilo dobro da i mi, Bunjevci, imamo našu stranku. To je bilo digod prid sam kraj godine, a neposridni povod za početak organizovanja bila je Skupština KUD „Bunjevačko kolo” na kojoj je grupa čeljadi iz kadgodašnjeg „Mas-poka” i sam pridsidnik Društva probala na mala vrata uvesti hrvatstvo.

Članovi Folklornog ansambla i cili orkestar su posli diskusije Miroslava Vojnić Hajduka – Marače, koreografa, demonstrativno napuštili Skupštinu, koja je uslid nedostatka kvoruma prikinuta. Tako je taj prvi pokušaj hrvatizacije pao u vodu, al su oni, na žalost, kasnije uspili u svojoj namiri.

Kako je procinjeno da se od ideje hrvatstva neće odustat i da će za ponovnu Skupštinu napraviti „bolji scenario”, Miroslav Vojnić Hajduk – Marača, Mijo Mandić, Nikola Čakić, Pere Rudić – Crni, Stevan Nemet – Malac i Lazo Evetović – Čigo odlučivaje oformit Inicijativni odbor za osnivanje „Bunjevačko – šokačke stranke” na čijem će čelu bit Nikola Čakić, ko najmanje eksponirani član. Dan 23. mart 1991. godine je upisan ko inicijativni za osnivanje „BŠS”. Mora se priznat da se u prvi ma radilo dosta „stidljivo”, al da je postojala puna



Osnivači „Bunjevačko – šokačke stranke”

podrška, prija svega naše čeljadi, a zatim i medija i svi prosrpski i jugoslovenski, već formirani stranaka. U toku rada digod nam se pridruživaje i Dobrica Iršević, ko dobar poznavalac prilika u Tavan-kutu na koji smo ozbiljno računali. Ističem da je u rekordnom roku bio prikupljen potriban broj potpisa, osnivača „BŠS”. Tu je zdravo tušta pomogo i Željko Šuput, u to vrime vlasnik popularnog kafića na „Buvljaku”.

Na Osnivačkoj skupštini koja je održana na Radničkom univerzitetu, okupio se velik broj čeljadi ko i pridstavnik medija. Na skupštini su izabrani pridstavnici koji će rukovodit radom, a na čijem čelu se nalazio Miroslav Vojnić Hajduk –

Marača. Izabrani su i članovi Pridsidništva, a izbor samog pridsidnika je tribalo obaviti na prvom sastanku pridsidništva. Takođe je doneta odluka da svim članovima Pridsidništva, pa i budućem pridsidniku mandat traje godinu dana, posli čega će uslidit nova – Izborna skupština „BŠS”.

Članovi Pridsidništva su bili: Nikola Čakić, Antun Kopunović, Lazo Evetović, Stevan Nemet, Drago Poljaković, Ante Stanković, Pere Dulić – Košćo, Ivica Kuntić, Ana Vilov, Miroslav Vojnić Hajduk – Marača i Pere Rudić – Crni. Podpridsidnici su bili Antun Kopunović, Ante Stanković, sekretar Stevan Nemet, a prvi pridsidnik Miroslav Vojnić Hajduk – Marača.

Rišenjom Ministarstva pravde „Bunjevačka i šokačka stranka” upisana je u registar politički organizacija dana 10. maja 1991. godine, sa sidištom u Subatici, Trg Cara Jovana Nenada bb/I. Rišenje je objavljeno u Sužbenom glasniku Republike Srbije.

Privashodni cilj stranke je bio očuvanje identiteta i kulturne baštine Bunjevaca na prostorima na kojima vikovima žive. Prva aktivnost, u to vrime prisudna, bila je podnošenje zahtiva Saveznom zavodu za statistiku za uvođenje nove rubrike za upis Bunjevaca u biračke spiskove. Veliku pomoć u ovom pružila je Ana Prčić iz SPS-a i prof. dr. Vojislav Šešelj, pridsidnik SRS-a, ko i pridsidnik stranke

BŠS. Zahtjev je usvojen i kod popisa stanovništva 1991. godine Bunjevci su upisani pod šifrom 28. Poslije više od 45 godina totalne asimilacije u Vojvodini se 17.527 građana izjasnilo ko Bunjevci. Bio je to prvi veliki korak za nas Bunjevce.

Vridno je naglasiti da su na izborima za našu varoš članovi BŠS imali četiri odbornika, od koji su dvojica prošla u prvom krugu. Na nivou AP Vojvodine, BŠS imala je dva pridstavnik od koji je jedan bio biran za podpridsidnika Vlade.

Godine 1991. BŠS uspostavlja kontakte s Bunjencima u Mađarskoj u Kačmaru, za šta posebne zasluge ima Mijo Mandić, kojem se štampa brošura „Bunjevci“. „Bunjevačke i šokačke novine“ su obnovljene 1993. godine, a urednik je bio Mijo Mandić. Iste godine je izdat i reprint „Bunjevačkog kalendara“ čiji je urednik Miroslav Vojnić Hajduk – Marača.

Osim stranačkog rada BŠS je bila inicijator osnivanja mnogi bunjevački udruženja i organizacija što je i normalno kad se ima u vidu da su onda bili jedina bunjevačka organizacija – 1992. godine osniva se Bunjevački kulturni centar iz Subatice; 1994. osniva se Bunjevački kulturni centar „Tavankut“ iz Tavankuta (prija ogranak BKC-a); 1995. osniva se Bunjevačka ma-

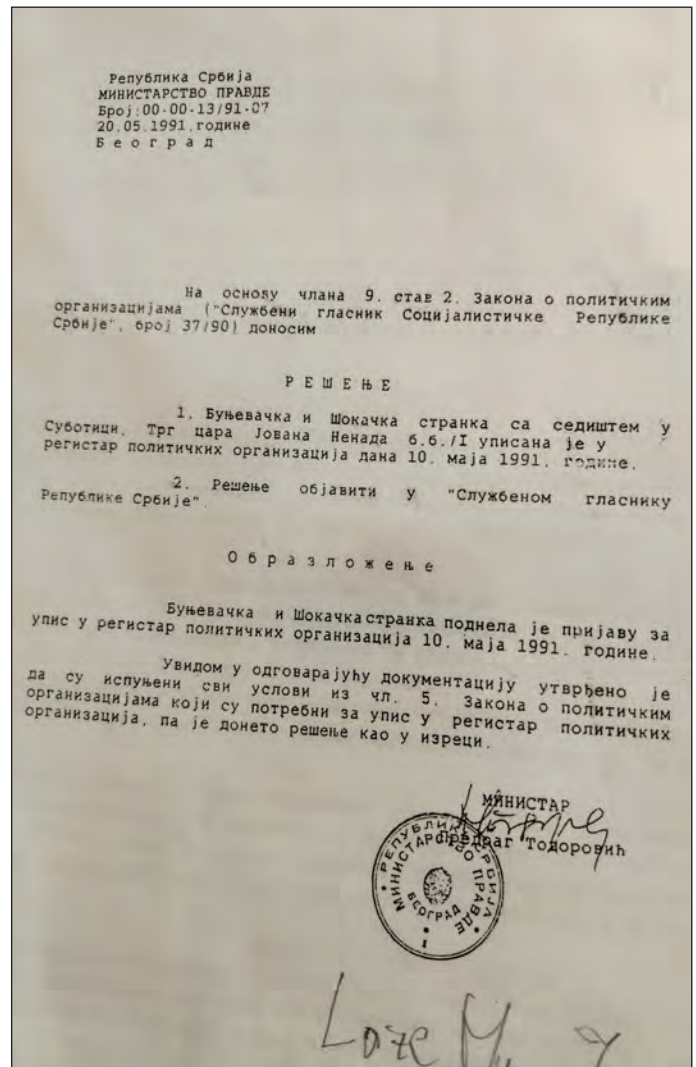
tica – prva ustanova kulture Bunjevaca; 1996. osniva se KUD „Bunjevka“, a zatim i skoro sva ostala udruženja.

Triba obavezno kazati da je BŠS poslao izborne skupštine u Tavankutu 1992. godine prominila ime i od onda je bila samo „Bunjevačka stranka“, a pojedini članovi koji nisu došli na Skupštinu bili su brisani iz članstva.

Posebno treba istaknuti da su uspostavljeni izuzetno dobri odnosi sa SKC „Sveti Sava“ sa kojim je Inicijativni odbor za osnivanje BKC-a iz Subatice 1991. godine potpisao „Povelju o trajnom prijateljstvu i bratstvu Bunjevaca i Srba“. U izuzetno svečanoj atmosferi Varoške biblioteke, nuz prisustvo republički i pokrajinski pridstavnik, Povelju je isprid SKC „Sveti Sava“ potpisala Svetlana Simić, a u ime inicijativnog odbora za osnivanje BKC-a Stevan Nemet.

Još samo toliko – 9. maja 1994. godine poslao ostavke pridstavnik Miroslava Vojnić Hajduk – Marača na čelo stranke dolazi Nikola Babić, koji je po meni bio najuspješniji pridstavnik jer je svojim dilo vanjom pokrenio i pridlog za osnivanje Bunjevačke matice i priuzo aktivnosti oko izbora za Bunjevački nacionalni savit.

Možda sam ja štogod i propušti el zaboravio, al ne zamirite –



cilj je da sve Bunjevce podsitim kako je sve počelo prija tačno 35 godina.

Miroslav Vojnić Hajduk – Marača, prvi pridstavnik Bunjevačke i šokačke stranke

Raspisan konkurs za dodilu sridstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine u 2026. godini

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog raspisalo je Konkurs za dodilu sridstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine za realizaciju programa i projekata iz oblasti kulture.

Specifičan cilj konkursa je unapriđenje kulturnog identiteta nacionalni manjina i nigovanje i jačanje interkulturnog dijaloga, tolerancije i razumivanja izmed različiti zajednica u Republici Srbiji.

Ukupna sridstva koja će bit dodiljena po ovom konkursu iznose 30.000.000,00 dinara.

Pravo učesća na Konkursu imaju ustanove, udruženja, fondacije, prividna društva i druge

organizacije čiji su osnivači nacionalni saviti nacionalni manjina; organizacije civilnog društva upisane u odgovarajući registar, a čiji se ciljovi prema statutarnim odredbama, ostvarivaju u oblasti zaštite i unapriđenja prava i položaja pripadnika nacionalni manjina, koje imaju sidište na teritoriji Republike Srbije i zadužbine, fondacije i konferencije univerziteta odnosno akademija strukovni studija.

Prijave sa propisanom dokumentacijom poslat poštom na adresu: Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, Bulevar Mihajla Pupina 2, 11000 Beograd, sa naznakom: KONKURS ZA DODILU SRIDSTAVA

IZ BUDŽETSKOG FONDA ZA NACIONALNE MANJINE U 2026. GODINI el pridat lično na navedenu adresu, u pisarnici Ministarstva. Na poledini koverte obavezno napisati puno ime i adresu podnosioca prijave. Prijave poslate na bilo koji drugi način (faksom, elektronskom poštom i dr), el poslate na drugu adresu neće bit razmatrane.

Konkurs je otvoren od 9. aprila do 11. maja 2026. godine, a tekst konkursa i neophodni obrasci mogu se priuzeti na linku <https://minljm-pdd.gov.rs/sektori/nacionalne-manjine/budžetski-fond-za-nacionalne-manjine/>

B. N.

U „BUNJEVAČKOJ MATICI” U SUBATICI PRIDSTAVLJENA JE KNJIGA KOJU POTPISIVAJE AUTORI ZORAN VELJANOVIĆ I DIMITRIJE MIHAJLOVIĆ

U korak s činjenicama

O dešavanjima iz 1918. godine, o slavnom novembru i Velikoj narodnoj skupštini zna se, svakako dosta, al veliki istorijski momenti poput tog zasluživaje uvik dalje i dublje analize, pogotovo one koje su potpisane od strane stručni autora i debelo potkripljene materijalnim izvorima koji donose jedno posebno svitlo na ovaj dio istorije. Novo izdanje „Muzeja Vojvodine” – „Srbi i Bunjevci u Subatici i prisajedinjenje Vojvodine Kraljevini Srbiji 1918. godine”, autora **Zorana Veljanovića** i **Dimirija Mihajlovića**, donosi pogled iz možda malo drugačije vizure.

Zoran Veljanović, istoričar i jedan od autora, ističe kako izdanje svakako pridstavlja iskorak u istoriografiji, odnosno u pristupu pisanja o istoriji Bunjevaca i Srba u 1918. i Subatice, njezinog prisajedinjenja Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca 1918. godine.

– Materijal za ovu knjigu, odnosno primarnu arhivske građu, kolega Mihajlović i ja, smo godinama prikupljali – tragali za tim materijalom. Čudna su putešestvija koja su odnela arhivsku građu na razne strane, pa čak i onaj marljivi sakupljači arhivske građe o 1918. i tim događajima, možda najznačajnijim u istoriji Bunjevaca i Srba u Subatici, a to je to oslobođenje i prisajedinjenje matici Srbiji i široj jugoslovenskoj zajednici, teško su mogli sve pronać – ističe Veljanović, pa nastavlja:

– Joso Šokčić, novinar i pridstnik Udruženja novinara u Kraljevini Jugoslaviji, je imo zbirku, koju je on posli Drugog svitskog rata tío pridat Muzeju i Arhivu. Medutim, ona je razdvo-



Zoran Veljanović



Veljko Vojnić

jena je na nekoliko dilova i dio te arhivske građe nalazi se na nikim mestima, na kojima smo kolega Dimitrije i ja uspili doć i prikupit. Na taj način sakupili smo 10 zapisnika Narodnog odbora Bunjevaca i Srba u Subatici i nje-

vog dilovanja u tim sudbonosnim oktobarsko-novembarskim danima oslobođenja i prisajedinjenja.

Zapisnici nesumnjivo razotkrivaju, odnosno osvitljavaje događaje na način kako su ji sami učesni-

ci vidili, ističe Veljanović, pa nastavlja:

– Istoričari, pa i kolega i ja, na osnovu ti primarni istorijski izvora, arhivske građe, dajemo istorijsku interpretaciju koja mora bit onovrimena, znači u onom vrimenu, a ne gledajuć iz aspekta savremenosti. Naša interpretacija je utemeljena na arhivskoj građi i na promišljenom istraživanju na naučnoj osnovi.

U tim velikim prominama velika je bila i uloga Bunjevaca u tim procesima.

– Bunjevci, ko drugi po brojnosti slovenski narod u Banatu, Bačkoj i Baranji, vrime u Austro-ugarskoj monarhiji nisu priznati ko narod – vođeni su u popisu ko „ostali” i uopšte u određenju. Bili su dobri i zafalni za Austro-ugarsku monarhiju tokom vodenja ratova i čuvanja granica Austro-ugarske, al kad je tribalo da dobiju status kaki su imali i drugi brojni narodi u Austro-ugarskoj monarhiji, oni su izostavljeni i nad Bunjevcima je vršena institucionalna asimilacija u cilju da jednog dana budu priropljeni u vodeću naciju.

Prilikom održavanja Velike narodne skupštine, Srbi u Bunjevci su se vodili načelima koje ne obznanio američki pridstnik Vilson Vudro.

– Na tim osnovama Bunjevci i Srbi na severu Bačke, prvo u Somboru, a potom 5. novembra, a 10. novembra u Subatici, osnovali su svoje narodne odbore Bunjevaca i Srba, ko političko tilo koje je imalo program da političkom borbom dođe do svoji ciljo-va. Ko garant njevog dilovanja, Bunjevci i Srbi formirali su i u Somboru i u Subatici narodnu

gardu, koja je ne samo štitila odbor, neg je štitila i cilokupan narod. Zdravo je bila visoka svist Bunjevaca i Srba, al i vodeći naroda, Mađara i Nemaca, da u tim dramatičnim danima oktobra i novembra, na prilomu imperija, nije dolazilo do međusobni sukoba i krvoprolića...

Kako ističe Veljko Vojnić, prid-

sidnik „Bunjevačke matice“ i zaminik pridsidnice Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine, ovaka izdanja su od velikog značaja.

– U novembru 1918. godine ostvarena je težnja Bunjevaca da se ove teritorije prisajedine Kraljevini Srbiji, tako da najzad dobiju svoju državu, da ne budu

gosti u drugim. U to vrijeme, do 1918. godine, bili su u Austro-ugarskoj monarhiji, imali su veliku težnju, ko svi Sloveni, da se izdvoje iz monarhije i da se teritorije Baranje, Bačke i Banata prisajedine Kraljevini Srbiji. Sicanje na te datume, kroz zvanične istorijske dokumente, ostaje ko trag i svim našim mladim ge-

neracijama da imaju saznanja. O tom se površno uči u školama, a važno je znat kako je teko cio proces i koliko je značajna bila uloga Bunjevaca – dodaje Vojnić.

U kulturno-umitničkom delu programa nastupili su Tamara Babić, Momir Nikolić i Šandor Kolompar.

N. S.

SUBATICA NA BUNJEVAČKOM – HRONIKA ZA APRIL

Odbornici Skupštine varoši usvojili Plan generalne regulacije VII

U četvrtak, 16. aprila, u Velikoj vičnici Varoške kuće održana je 14. sidnica Skupštine varoši Subatice. Odbornici su ovoga puta odlučivali o 41 tački dnevnog reda. Pridsidnik Skupštine varoši Subatice **Daniel Đivanović** osvrnio se na nekoliko najznačajnijih, ko što su Odluka o donošenju izmine dila Plana generalne regulacije VII, za zone Kertvaroš i Novi Grad, ko i dilove naselja Mali Radanovac, Radanovac i Palić:

– Osnovni cilj izmine plana je da se ovaj dio varoši uredi realnije i kvalitetnije, a u skladu s postojećim stanjom, potribama stanovnika i novom železničkom infrastrukturom. Posebno je važno što se u pojedinim blokovima kadgodašnji zapušteni poslovno-skladišni kompleksi planiraju za transformaciju u stambene zone, sa više zelenila i uređenim prostorom za život. U okviru bloka „A“, koji je trenutno neiskorišćen, planira se formiranje linearnog parka nuz železnički koridor, a ova zelena zona imaće zaštitnu ulogu, smanjivaće buku i zagađenje, i ujedno će postat nov prostor za šetnju i rekreaciju. Pored tog, plan donosi i korekcije pojedini ulica kako bi se saobraćaj bolje organizovo u skladu s novom prugom i budućim razvojem varoši. To za varošćane konkretno znači uređenje i bezbednije ulice i saobraćaj, više zeleni površina, posebno nov park nuz prugu, uređenje zapušteni dilova varoši i njevo pritvaranje u prijatnije stambene zone, očuvanje postojeći naselja nuz njevo unapriđenje i bolje uslove za život, rad i investicije. Druga tačka dnevnog reda je donošenje Odluke o izradi Izmine dila Plana detaljne regulacije za dio prostora MZ „Kertvaroš“, izmed ulica Banijska, Kireška, Partizanski baza i ulice Alekse Šantića u Subatici. Ova izmina pokreće se s ciljom uređenja prostora u skladu sa savrimenim potribama varoši i kvalitetnijeg stanovanja. U određenim blokovima se planira izgradnja stambenog kompleksa koji će ponudit savrimene uslove života, dok se u bloku „16“ minja namina u višeporodično stanovanje niže spratnosti, kako bi se obezbedio kontinuitet s postojećom izgradnjom i uredio cio prostor ko jedinstvena cilina. Poseban značaj ima rišavanje infrastrukturni problema, prija svega odvođenja površinski voda, što će direktno poboljšat uslove života varošćana. Istovrimeno, planira se unapriđenje saobraćaja i jasnije definisanje pravila gradnje. Finansijska sridstva za izradu Plana biće obezbedena u budžetu Varoši Subatice. Rok za izradu je deset miseci od dana stupanja na snagu ove odluke – kazo je Đivanović.

– Ovi planovi detaljne regulacije su tu samo da omoguće investitorima nove lokacije za gradnju. To smo mogli vidit posebno u Kertvarošu, di se ide na nika obećanja o modernim stambenim komplek-

sima punim zelenila, a dovoljno je pogledat Ulicu Matije Gupca kako bismo dobili realnu sliku – izjavio je odbornik Zeleno-livog fronta **Luka Vućinac**.

Na ove riči iz redova opozicije, odgovorila je i Čila Goli, zaminica gradonačelnika:

– Ono što je činjenica, i tu se slažem s opozicijom, ima još tušta tog da se razvija na komunalnoj infrastrukturi, međutim, to su ogromne investicije i zahtivaju više miliona evra, što iz varošskog budžeta, evidentno, ne možemo isfinansirat. Međutim, radimo na planovima, na projektno-tehničkim dokumentacijama, konstantno apliciramo na sridstva Pokrajine, el na državnim i međunarodnim konkursima – kazala je Goli.

U četvrtak, 16. aprila, odlučivalo se i o davanju saglasnosti na prve izmine programa poslovanja u četri javno-komunalna priduzeća i jednom društvu s ograničenom odgovornošću. Odbornici su odlučivali i o Programu korišćenja sridstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sridine, a na Dnevnom redu, izmed ostali tačaka, našla se i Odluka o dodili priznanja „Dr Ferenc Bodrogvari“, koje će ove godine pripast profesorki klavira **Tari Glončak Karapandžić**, profesorki gitare **Noemi Kučera** i bibliotekarki **Andrei Homonai – Salai**.

Odbornik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Ninoslav Radak** napuštio je ovu odborničku grupu u Skupštini varoši, i istako da će do kraja mandata nastavit rad samostalno.

Promocija Javnog konkursa „Ideja-akcija-inovacija”

U petak, 24. aprila u Velikoj vičnici Varoške kuće održana je promocija Javnog konkursa za sridnjoškulske inovacije „Ideja-akcija-inovacija”, ko i promocija učešća mladi u okviru specijalizovane izložbe „EXPO 2027 Beograd”.

Gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** obratio se prisutnim učenicima ističući kako je ponosan na činjenicu da je naša varoš pripoznala značaj dualnog obrazovanja:

– Danas sam posebno ponosan jel je Subatica jedna od prvi varoši koja je pripoznala značaj dualnog obrazovanja. Ponosan sam na stručne škole naše, al i posebno ponosan na naše privridnike koji su od prvog dana otvorili vrata svoji kompanija za mlade ljude jel su spoznali svrhu i značaj dualnog obrazovanja. Mnogi od ti mladi ljudi koji su učili zanat u tim kompanijama su upravo i ostvarili svoje prvo zaposlenje, a privridnici su dobili mlad i stručan kadar. Dodatno sam ponosan što će skoro u Subatici, konkretno u Tehničkoj škuli „Ivan Sarić”, bit otvoren savrimen Trening centar di će se znanje pritvarat

u praksu, praksa u iskustvo, a iskustvo će bit to koje će vodit ka uspihu.

Prema ričima direktorke Kancelarije za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija **Gabrijele Grujić** Subatica je poznata po dualnom obrazovanju koje već nekoliko godina uspišno funkcioniše:

– Statistika kaže da 50 posto mladi ljudi oma poali formalnog obrazovanja ne mora slat na tušta mista svoje cv-je i očekivat poso, već su pripoznati ko mladi kandidati koji oma mogu započet svoju karijeru. Naravno, zbog taki rezultata smo danas ode kako bi promovisali naš nov konkurs koji se zove „Ideja-akcija-inovacija”, s nagradom od milion dinara za pobidnike, a očekivam da će to bit kaki sjajan tim na osnovu iskustva iz Subatice. Ideja je posledica dobrog stabilnog sistema, sistema koji umrižava institucije, prija svega umrižavanje sa savrimenom privridom, a Trening centar je zapravo nadogradnja svega i priduslov da mladi ljudi kad uđu u drugoj godini svog školovanja u sridnjem stručnom obrazovanju, uđu potpuno funkcionalni i osposobljeni, funkcionalno pismeni.

Konkurs je otvoren do 15. maja, a zainteresovani detaljnije informacije mogu pročitati na sajtu Kancelarije za dualno obrazovanje i Nacionalni okvir kvalifikacija. Pobidnici će svoju ideju imat priliku pridstaviti na EXPO izložbi.

Održana sidnica Savita za stručno usavršavanje zaposleni u jedinicama lokalne samouprave

Vladin savit za stručno usavršavanje zaposleni u jedinicama lokalne samouprave organizovo je tematsku sidnicu koja je bila posvećena jačanju kapaciteta jedinica lokalne samouprave kroz planiranje nove politike u reformi stručnog usavršavanja u javnoj upravi, u petak, 17. aprila, u Plavoj sali Varoške kuće.

Tim povodom gradonačelnik Subatice **Stevan Bakić** sastao se s ministarkom državne uprave i lokalne samouprave **Snežanom Paunović** i njezinim saradnicima, u Kabinetu gradonačelnika. Kako je ovom prilikom gradonačelnik izjavio, stručni savit za usavršavanje jedna je od ključni funkcija upravljanja ljudskim resursima i usko povezana s ostalim funkcijama:

– Ova funkcija je u neposridnoj vezi s ostalim funkcijama upravljanja ljudskim resursima, ko što su planiranje kadrova i popunjavanje radni mista, ocinjivanje službenika, nagrađivanje, napridovanje i plate zaposleni. Znači, to su najbitnije funkcije u vođenju ljudskim resursima u jedinicama Lokalne samouprave. Lokalne samouprave su prva linija kontakta sa građanima i tu mora bit pokazana snaga sistema.

Kako je potvrdila Snežana Paunović, ministarka državne uprave i lokalne samouprave, usavršavanje stručnog kadra neophodno je i značajno iz nekoliko razloga:

– Vrimena koja su prid nama su vrimena izazova. Moramo osnažiti javnu upravu koja je, baš ko što je gradonačelnik kazo, slika svi nas, slika države Srbije. Prvi kontakt varošćana Srbije jeste zapravo sa zaposlenim u jedinicama lokalne samouprave. Tim prija je moje zadovoljstvo veliko da smo danas u Subatici, zato što ode divanimo o varoši koja je zaista posvećena, prija svega, svojim sugrađanima, ljudima koji su ukazali povirenje aktuelnom rukovodstvu, al i ljudima koji umiju razumit vizije svega onog što imamo ko perspektivu Republike Srbije. Nije ovo pitanje današnjeg dana ni onog što je bilo juće, već je ovo pitanje za sutra, za sve nas, za sve građane Republike Srbije. Ovo je pitanje budućnosti koju kreiramo za našu dicu. U digitalnom svitu

mi moramo stignit taj brz korak digitalizacije koji se dešava svudan u svitu, i moramo naše ljude koji nose jedan breskrajno važan sistem i državne uprave i jedinice lokalne samouprave podignit na onaj nivo koji se od nji očekiva. To su promine prid kojima često umimo zastat svi zajedno i razmišljat dal su nam neophodne, dal je to usavršavanje baš neophodno za sve nas koji godinama radimo određeni dio posla, al jeste. Moramo stignit taj korak koji nije tako mali.

Tematskoj sidnici u Varoškoj kući prisustvovali su i državni sekretar Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave **Predrag Rajić**, pomoćnik ministarke **Radovan Arežina** i načelnica Varoške uprave Varoši Subatice **Marija Ušumović Davčik**.

Delegacija kineski stručnjaka obašla „Vodozahvat 2”

Postrojenje za priradu vode za piće „Vodozahvat 2” obašla je delegacija kineski stručnjaka iz oblasti kvaliteta vode za piće i pridstavnici Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, u sklopu Simpozijuma o arsenu u vodi za piće.

Kako je direktor Javnog komunalnog priduzeća „Vodovod i kanalizacija” **Đerđ Šugar** kazo, posita delegacije samo potvrđiva da je ovo priduzeće primer dobre prakse za cilu Srbiju:

– U Beogradu je održana konferencija koja je okupila nike od najveći stručnjaka na svitu u oblasti pijaće vode. Oni su iz razni zemalja, najviše nji je sad ode iz Kine, Velike Britanije i Holandije. Izabrali su da posite naše postrojenje, mislim da tribamo bit ponosni na to. Naravno svemu ovome je doprinelo, i tio bi se zafalit Prirodno-matematičkom fakultetu, Departmanu za hemiju, biohemiju i zaštitu životne sridine koji su omogućili da se ovo ostvari. Tu s nama je i profesor **Jiuhui Qu** koji je dobitnik Nobelove nagrade za vodo-privridu za 2024. godinu.

Prema ričima **Čile Goli**, zaminice gradonačelnika, Postrojenje za priradu vode za piće „Vodozahvat 2” počelo je s radom prija 6 godina, a u okviru projekta izgradnje ovog postrojenja, izgrađena je i kanalizaciona mriža u dužini od 9 km, ko i 11 km vodovodne mriže:

– Ovo postrojenje je pridato 2020. godine, u okviru projekta „Unapridenje vodni sistema u Subatici”, koji je finansiran priko kredita Evropske banke za obnovu i razvoj. Iznos kredita je bio 11 miliona evra, što smo priko JKP „Vodovod i kanalizacija” i vratili, i dobili smo 2,5 miliona evra donacije za isti projekat.

Organizatori Simpozijuma o arsenu u vodi za piće su Udruženje za tehnologiju vode i sanitarno inženjerstvo, Prirodno-matematički fakultet u Novom Sadu, Institut za veštačku inteligenciju Srbije, Savez inženjera i tehničara Srbije i KWR Research Institut.

Prijem za pridstavnike romske zajednice

Povodom Međunarodnog dana Roma, koji se obilježava 8. aprila, pomoćnik gradonačelnika **Srđan Samardžić** sasto se s pridstavnicima romske zajednice Varoši Subatice u Zelenoj sali Varoške kuće. Kako je Samardžić istako, izmed ostali tema divanilo se i na temu Lokalnog akcionog plana za unapridenje položaja Roma:

– Početkom novembra 2022. godine donet je Lokalni akcioni plan za unapridenje položaja Roma i Romkinja koji u sebi sadrži važne oblasti – obrazovanje, stanovanje, zapošljavanje, socijalnu i zdravstvenu zaštitu, i kulturu. Naša varoš je mozaik bogatstva različitosti i ono čime se mi posebno ponosimo je upravo to bogatstvo, ta šarolikost nacionalni zajednica, kulture, tradicije, običaja.

Stevan Nikolić, romski koordinator Varoši Subatice, pofalio je saradnju s Lokalnom samoupravom po svim pitanjima:

– **Želim čestitat Svitski dan Roma svim Romima u svitu, želim im tušta sriće, zdravlja, mira i napritka. Društveni mozaik bez romske zajednice nije kompletan. U Subatici je taj mozaik kompletan i romska zajednica se osića dobrodošla.**

Svim predstavnicima romske zajednice praznik je čestitala i Varoška koordinatorica za romska pitanja **Klaudija Kurina**:

– **Na ovaj dan tribamo se podsiti na našu snagu, našu bogatu kulturu, tribamo bit ponosni na to što smo Romi i zajedno gradimo budućnost.**

Nakon sastanka, u Plavoj sali Varoške kuće održan je okrugli sto pod nazivom „Istorijat romskog aktivizma u Subatici”.

Počeli radovi na obnovi Spomen česme na Paliću

U okviru projekta „Tekuće održavanje Spomen česme”, zvanično su otpočeli radovi na obnovi Spomen česme, jednog od najznačajnijih spomenika kulture na Paliću.

Početku radova prisustvovalo je Danijel Đivanović, pridsidnik Skupštine varoši Subatice:

– **Spomen česma se vraća u originalno stanje restauracijom i ovo je velika stvar za našu zajednicu, za Subaticu, a pogotovo za Palić, i za turističku ponudu Palića.**

Ovim povodom medijima se obratio i **dr Balint Juhas**, pridsidnik Skupštine Autonomne pokrajine Vojvodine, istakavši da se na Paliću planiraju i drugi značajni projekti:

– **Pored ovi radova, podržavamo i razvoj kamping turizma na Paliću. Obezbedili smo sridstva za izradu neophodne projektno-tehničke dokumentacije i uveliko se radi i na tom, a pored tog obezbedili smo i sridstva za obnovu još jednog dragulja secesionizma Subatice i Palića „Sovine kule”, koja će se po našim očekivanjima pritrvorit u jedan muzej.**

Kako je kazala **Mirela Balint Novak**, direktorica d.o.o. „Park Palić”, vodovodni sistem ispod ovog spomenika je dotrajo:

– **Spomen česma je bila već u zdravo lošem stanju, dotrajo je vodovodni sistem i voda je curila na više mesta, pa je nismo mogli puštit u funkciju. Zato smo prošle godine pripremili tehničku dokumentaciju i konkurisali kod Pokrajinskog sekretarijata za privredu i turizam i dobili malo više od milion i sedamsto hiljada dinara za tekuće održavanje Spomen česme. Zbog zime i vremenski uslova nismo mogli početi ove radove oma, sačekali smo proliće.**

Spomen-česma na Paliću, koja je poslednji put renovirana prije tridesetak godina izgrađena je 1912. godine po projektu Marcela Komora i Dežea Jakaba.

Sajam zapošljavanja privuko veliku pažnju poslodavaca i varošćana koji traže zaposlenje

Subatička Filijala Nacionalne službe za zapošljavanje organizovala je Sajam zapošljavanja u četvrtak, 2. aprila, u prostorijama Filijale Subatica. Na sajmu su učestvovala 23 poslodavca koji su prijavili potrebu za zapošljavanjem priko 250 radnika različiti obrazovni profila, što je bila dobra prilika za nezaposlene da pronađu adekvatno zaposlenje kako u svom osnovnom, tako i u alternativnom zanimanju.

Kako je kazao direktor subatičke Filijale Nacionalne službe za zapošlja-

vanje **Njegoš Đukanović** sajam je odlična prilika za susret poslodavaca i oni koji aktivno traže zaposlenje:

– **Cilj Nacionalne službe za zapošljavanje jeste taj da pomognemo pojedincima da pronađu adekvatno zaposlenje, a takođe poslodavcima da pronađu kvalitetne kadrove. Što se tiče profila na Sajmu zapošljavanja, ove godine su raznolika zanimanja ko što su operateri u proizvodnji sa završenom osnovnom i sridnjom školom u oblasti mašinske, elektro i tekstilne industrije, zatim potražnja je velika za konobarima, kuvarima, psiholozima, administrativnim radnicima, tehnolozima, radnicima u finansijama, građevinskim radnicima, prodavcima, vozačima sa C i E kategorijama, inženjerima i diplomiranim ekonomistima...**

Idiko Kovač traži zaposlenje, a kako kaže ima tri zanata u rukama:

– **Radila sam na više mesta, imam završenu sridnju škulu ko konfeksionar, imam obuku ko nigovatelj-bolničar i ko kozmetičarka.**

U neposridnom kontaktu s kandidatima poslodavci su priuzimali radne biografije zainteresovani, obavljali preliminarne razgovore el se na licu mesta dogovarali o uslovima za zapošljavanje. U Severno-bačkom okrugu prema poslednjim podacima na evidenciji je štogod više od 6 hiljada nezaposleni lica, dok je na teritoriji Subatice evidentirano 3.300 nezaposleni.

Obiluzeno 122 godine od osnivanja Hemijske industrije „Zorka”

U sridu, 15. aprila, na adresi Edvina Zdovca br. 7 u Subatici, okupili su se radnici bivše Hemijske industrije „Zorka” povodom 122. godišnjice od osnivanja kadgodašnjeg industrijskog giganta.

Ovim povodom članovi Udruženja varošćana „Solidarnost” održali su i konferenciju za medije na temu – imal 22.000 radnika pravo na spomen obiluzje? Kako je **Mikloš Olajoš Nađ** koji je čitav radni vik odradio u „Zorki” kazo, svrha okupljanja svake godine je ukazivanje na pogrišku što ova fabrika više ne postoji:

– **Ovo je bio naš dom, ovo je bila naša porodica, mi smo živili ko porodica, jedan drugom pomagali. Pazili smo jedni na druge, zbog tog se okupljamo. Šta je danas problem u svitu? Nafta, rana, energetika. Zorka je bila dio proizvodnje rane. Znači, šta će falit Srbiji? Veštačka đubriva. To svi radnici znaju da je bila krucijalna i kapitalna pogriška što je ova fabrika srušena i što je danas u ovakom stanju.**

Mačaš Fodor u fabriki „Zorka” radio je 29 godina. I njega ko i njegove bivše kolege, samo lipa sićanje vezivaje za ovu fabriku:

– **Znamo da brez veštačkog đubriva i naši proizvoda nemamo savršenu poljoprivredu, što možem kazat i za ostale proizvode. Mi tražimo od Varoši da dobijemo ti šest kvadrata za ovi 22 hiljada radnika, kako bi naše obiluzje ode smistili.**

Bivši radnik **Radovan Mijatović** i dan-danas se prisića vridnosti koje su nigovane u „Zorki”:

– **Ovo je bila ne samo proizvodnja, ovo je bila kulturna institucija Jugoslavije koju sadašnji savremenici žele izbrisat potpuno s liste istorije. Ova fabrika mnogo više od tog zasluživa, jel ona je nigovala i kulturu proizvodnje, kulturu učenja, kulturu osvajanja znanja, međusobne kontakte, porodičnu tradiciju, a danas ode imamo korov i livadu koja izgleda da ničemu ne služi.**

Okupljeni bivši radnici poručili su da neće odustat od inicijativa da se na mistu kadgodašnje fabrike postavi spomen-obiluzje. Kako kažu dvi godine čekaje na odgovor nadležni, iako je idejno rišenje za spomen-obiluzje gotovo, molba pridata Komisiji za spomenike, a oni spremni sami finansirat izradu i postavku.

Dodila nagrada u sklopu kviza „Čitam i skitam”

U Varoškoj biblioteci na Međunarodni dan knjige za dicu, izvučene su nagrade za učesnike Kviza „Čitam i skitam”. Prema ričima višeg bibliotekara Dičijeg odiljenja Varoške biblioteke Subatica **Marijane Tenodi** ove godine rekordan broj učenika učestvovalo je u ovo kvizu:

– **Ovo je osamnjasti kviz – sad smo već punolitni, i s velikim brojem učenika osnovni škola smo realizovali ovogodišnji kviz. Pristiglo je 1.500 popunjeni upitnika, nikad toliko do sad nismo imali. Tradicionalno organizujemo izvlačenje nagrada na Međunarodni dan knjiga za dicu. Naša akcija je prvenstveno naminjena tom da podstaknemo dicu da dolaze u Biblioteku, i da osim ove nagradne igre oni stalno posjećuju Biblioteku i naravno čitaju.**

Kako su dica istakla, uslovi koje je tribalo ispunit nisu bili teški jel vole čitat, a mnogi od nji imaju već i svoje omiljene knjige.

U Čitaonici Varoške biblioteke dodijeljeno je 270 nagrada, a glavna nagrada je i ove godine bila bicigla.

Svake godine, 7. aprila, obilježava se Svitski dan zdravlja

Svake godine, 7. aprila – na dan osnivanja Svitske zdravstvene organizacije, međunarodne organizacije osnovane sa vizijom da svaki pojedinac ima pravo ostvariti najviši mogući nivo zdravlja, obilježava se Svitski dan zdravlja, ko globalna platforma za podizanje svijesti o zdravstvenim pitanjima i mobilisanje napora za promovisanje zdravijeg života. Tema i slogan ovogodišnje kampanje glasi „Zajedno za zdravlje. Budimo nuz nauku”, kazala je **dr Mirjana Dakić**, spec. socijalne medicine, rukovodilac Odiljenja za promociju zdravlja:

– **Akcentat se stavlja na nauku. Nauka i naučni dokazi su nešto što je jako bitno za zdravlje, a takođe i činjenice zasnovane na nauki i naučnim dokazima. Nauka bi tribala bit osnova svega i da se jačaje zdravstveni sistemi i vrati povirenje u zdravstvene institucije i u stručnjake.**

Volonteri Crvenog križa aktivno učestvuju u svim akcijama Zavoda za javno zdravlje, pa tako i u ovom, kazala je **Nevena Lukić**, stručna saradnica u Crvenom križu Subatica:

– **Ovo je jedan od važni načina skećanja pažnje na to koliko je važno da brinemo kako o fizičkom, tako i o mentalnom zdravlju. Takođe i da naši najmlađi sugrađani kroz edukativne materijale i kviz nauče što god dodatno i važno o svom zdravlju.**

Povodom obilježavanja Svitskog dana zdravlja Centar za promociju zdravlja Zavoda za javno zdravlje Subatica u partnerstvu sa Domom zdravlja Subatica i Crvenim križom Subatica organizovo je u utorak, 7. aprila, u Tržnom centru „Univerexport” bazar zdravlja za sve zainteresovane sugrađane. Zainteresovani su imali priliku provirit krvni pritisak, nivo šećera i holesterola u krvi, odredit indeks tilesne mase i kompoziciju tila, dobit savite doktora o svom zdravlju, a pušači i savite na koji način da pristanu da puše. Ovim povodom u sridu, 15. aprila održano je i Kviz takmičenje „Šta znaš o zdravlju, šta znaš o Crvenom križu?” za učenike subatički osnovni i sridnji škola u prostorijama Crvenog križa Subatica.

Pored tog organizovana je bila i edukativna radionica „Zdravlje i nauka” za subatičke osnovce i sridnjoškulce nakon kviza u prostorijama Crvenog križa Subatica. Radionicu je vodio doktor Zavoda za javno zdravlje Subatica.

Tradicionalna manifestacija „Prvomajski uranak na Paliću”

Prvomajski uranak na Paliću, 41. po redu, održan je od 1. do 3. maja. Svake godine prvomajski uranak na Paliću privuče velik broj kako varošćana tako i turista koji dolaze na obalu Paličkog jezera da obiluju Praznik rada. Ove godine organizatori su pripravili brojne sadržaje za sve uzraste. Pripravljena je bila bogata turistička i ugostiteljska ponuda, a to je potvrdila i članica Varoškog vića zadužena za oblast turizma, investicija i međunarodne saradnje **Hargita Erči**:

– **Ko i svake godine, ovaj događaj doprinosi jaćanju turističkog identiteta Subatice i Palića, podstiče razvoj lokalne ekonomije i daje prostor domaćim proizvođaćima, umitnicima i zanatlijama pridstaviti svoj rad.**

Prema ričima direktorice D.o.o. „Park Palić” **Mirele Balint Novak** najinteresantniji dio „Prvomajskog uranka” i ove godine bio je neizostavni luna-park:

– **Luna park je bio postavljen nuz obalu jezera na prostoru izmed Hotela „Prezident” i Muškog štranda na površini od priko 9.000 kvadratni metara. Duž šetališta pored Paličkog jezera raspoređeno je bilo oko 130 štandova s rukotvorinama, suvenirima i raznovrsnom gastronomskom ponudom.**

Svi zainteresovani mogli su učestvovati u sportsko-rekreativnoj manifestaciji „Trimbi” koja je održana po 49. put, a koja je podrazumivala vožnju bicigla, rolera, ko i pišaćenje na relaciji Subatica-Palić, a održana je i jubilarna, 80. Prvomajska regata u jedrenju. Zoološki vrt takođe je pripravio bogat program. Tako su neizostavni dio programa i ove godine bile izložbe, radionice, programi ranjenja životinja.

Iz „Solidarnosti” podsitili na znaćaj borbe za radnića prava

Prvi maj je prvenstveno dan radniće borbe za prava radnika i odavanje počasti žrtvama te borbe, pa onda za odmor i rekreaciju – poručili su iz Udruženja varošćana Subatice „Solidarnost” uoći Međunarodnog praznika rada. Kako dodaju, Republika Srbija je u proteklom periodu postigla napridak u društveno-ekonomskom razvoju i rastu BDP-a i zarada, al zanemariva se doprinos radnika ko jednog od učesnika u stvaranju novostvorene vridnosti. Još uvijek nije zaustavljen negativan trend rasta socijalne nejednakosti.

Iz ovog udruženja smatraje da bi vlasti na svim nivoima morale svoje aktivnosti usmiriti na to da se poštiva i ostvariva višegodišnje načelo radniće borbe za 8 sati rada, 8 sati rekreacije i kulture, 8 sati odmora, da se izmine Zakon o radu u svim njegovim odrednicama kojima su reducirana prava radnika, a data pravelika ovlašćenja poslodavcima, da se svi sindikati moraju transformisati tako da prvenstveno zastupaje prava radnika, a ne poslodavaca i države, da se poštivaje broj radni dana i radni sati radnika u trgovini, da se ne zapostavlja zaštita na radu i očuvanje zdravlja radnika. Pozitivno je zapošljavanje povratnika iz inostranstva u oblasti zdravstva, al se mora posvetiti veća pažnja zapošljavanju, naroćito žena stariji od 45 godina.

Radnića borba mora trajati, jel ona nema alternativu – ako je nema, pojaćava se eksploatacija radništva. Srbiji je danas više neg ikad potriban kooperativan i zadovoljan radnik, ko saradnik u razvoju – stoji na kraju saopštenja ovog Udruženja.

Ovim povodom već po tradiciji subatički komunisti okupljeni oko Udruženja „Solidarnost” obiluzili su 1. maj performansom ispid zgrade Otvorenog univerziteta u Subatici, s ciljom skećanja pažnje na probleme s kojima se suoćavaju radnici u Subatici, al i ciloj zemlji.

K. S.

ČINOM BLAGOSLOVA ŽITNI POLJA NA DAN SVETOG MARKA POČO PROGRAM OBILUŽAVANJA NACIONALANOG PRAZNIKA BUNJEVACA

Svako od nas je – ko sime



Činom blagoslova žitni polja na dan Svetog Marka u bunjevačkoj zajednici počo je program obilježavanja nacionalnog praznika Bunjevaca – „Dana Dužijance”. Sam čin predstavlja i vrstu molbe čovika Bogu da sačuva rod, da sačuva ljudski rad i donese plod, al svakako ima i dublju simboliku, nosi pripovetku u radu, o izazovima, radosti i nevoljama, o „simenu” koje svako od nas mož ostavit za generacije koje dolaze.

Divaneć ko pridsidnica Nacionalnog savita bunjevačke nacionalne manjine dr Suzana Kujundžić Ostojić istakla je velik značaj čuvanja tradicije, al i veliko zadovoljstvo zbog značajnog broja mladi i dice koji su prisustvovali samom činu blagoslova. Takođe, podsutila je i da je na dilu njive posijana stara sorta žita – bankut.

– Već sad se vidi razlika u polju, a danas smo čuli i ideju od svećenika da se od brašna od ove stare sorte koja je ponovo posijana napravi hostija. Drago mi je što smo se svi zajedno okupili oko ove zemlje i da svi zajedno čekamo „Dužijancu”. Ona će bit održana 15. avgusta, trudićemo



Vlč. Nebojša Stipić blagosilja žitna polja

se pripravit kvalitetan i raznovrstan program, kako bi svako ko drži do ovog običaja i do bunjevački običaja pronašo štogod za sebe interesantno i, naravno, na kraju da se sastanemo svi zajedno na centralnoj proslavi – naglasila je dr Kujundžić Ostojić i već sad najavila centralnu proslavu koja će bit održana na Veliku Gospojinu.

Čin blagoslova žitni polja obavio je vlč. Nebojša Stipić. On je tokom svojeg obraćanja prisutnima diva-

nio u tom da je i čovik jedna vrsta simena, a posebno se obratio najmlađima koji mogu tušta tog naučit.

– Ono što je važno da znamo jeste da je sime koje mi sad blagosiljamo ono koje nas poveziva sa samom „Dužijancom”. „Dužijanca” je zafala, zafala na kruvu svagdašnjem, a cio proces tog kruva započima zapravo ode na njivi, u polju. I sve je to povezano i teološki, i s blagdanom Svetog Marka kojeg slavimo, koji je i

svoj život nekako provo poput jedne simenke. Tribalo je vrijeme da nikne. Tako je i nama u životu – za sve što radimo i za što živimo, triba vrijeme. I u toj simenki u kojoj pripoznajemo i rast, vidimo da ona prvo pada u zemlju, a onda se drobi pod tereotom kamena mlina. Pripoznajemo i sve naše životne brige, nevolje, muku, rad, koji nas „drobi”, al sa svrhom da postanemo fino brašno od kojeg se pravi kruv. U ovom slučaju to je euharistijski kruv, el za nas konkretno to je „Carstvo nebesko” koje nam dolazi i po kojem tribamo bit daleko bolji ljudi. I zato ova poveznica s današnjim blagdanom i ovim običajom je i te kako značajna izmed simenke, odnosno simena i samog čovika – naglasio je vlč. Stipić.

Oni koji su svoj životni poziv pronašli u poljoprivridi, posebno u ratarstvu, dobro znaju sa sve nevolje u radu u „fabriki pod vedrim nebom”. Postoje jednostavno godine i kad se nuz ogroman trud, uloženo vreme, pa i sridstva, plodovi ne beru očekivanom dinamikom. I dok naizminično gledaju u

zemlju i nebo, traje stalna borba i traju stalne molitve da godina bude uspišna. Kaka će ova godina biti za poljoprivrednike, teško je definitivno kazati, a trenutno stanje je, kako kaže **Tomislav Prčić**, dosta dobro nuz sve okolnosti i nedostatke.

– Sreća što je ovako ladno vrijeme, iako fali kiše, pa žito dobro izgleda. Sad svi čekamo kišu, pa nadamo se da će biti dobro i dalje. Mi smo imali u aprilu 4 litre kiše, u martu 17 litara, sve je to nedovoljno. Žito već pati, al kako je malo lalnije onda to još nije tako strašno. Najavljena je kiša i baš je svi čekamo. Mora stalno biti dovoljno vlage kako bismo se mogli nadat i dobrom rodu.

Nuz podvlačenje poruka zajedništva, vire, prinošenja ideja i znanja na mlađe, nuz veliku dozu upornosti, i bunjevačka zajednica



je upućena da bude poput – sime-na. Da strpljivo, brez obzira na uslove i okonosti, čuva svako sime, svaku ideju, svakog škularca – jer

svako je sime iz kojeg se mož dobit izuzetan plod. I ko što se žetva zaključiva proslavom – „Dužijancom”, tako se i kroz način ulaganja

i ophođenja prema najmlađem i najdelikatnijem dilu zajednice mož naslutiti i njezina budućnost.

N. S.

BLAGOSLOV ŽITA I ŽITNI POLJA NA MARKOV DAN U LEMEŠU

Tradicija posvećenje žita

Ko što običaj nalaže, više od dvadeset godina unatrag, i ove godine održano je u subatu, 25. aprila, na blagdana Svetog Marka, svećenje žita i žitni polja u Lemešu u organizaciji Crkve Rođenja Blažene Divoce Marije iz Lemeša.



Svečanost blagoslova žita i žitni polja na Markov dan započela je svetom misom, a potom je uslidio



odlazak na žitno polje vlasnika **Damira Vidakovića** di je blagoslov žita i žitnog polja obavio župnik **Antal Egedi**.

– Trudimo se svake godine što bolje izorganizovat ovu manifestaciju koja se u ovom mestu održava više od dvi decenije. Mi se

trudimo održat običaj na Markov dan kako su kadgod naši stari to radili, i da ovu tradiciju sačuvat kako treba, nek mladi nauče da se ne bi zaboravilo. Podrška u ovome svemu nam je naš župnik koji se rado odaziva u učestvuje aktivno u organizaciji

– istako je **Stipan Budimčević**, administrativni radnik u župi Rođenja Blažene Divoce Marije u Lemešu.

Ova tradicija živi i treba nastaviti da se održava u duhu katoličke zajednice u ovom selu nadomak Sombora.

T. B.

BLAGOSLOV ŽITNI POLJA U SOMBORSKOJ OPŠTINI

Molitva za dobar rod



Markovdan je u somborskoj opštini svečano obiluzen blagoslovom žitni polja i to na dva lokaliteta. Najprija se, posli svete mise u Ckvi Prisvetog Trojstva, u organizaciji UG „Bunjevačko kolo”, izašlo se u atar nenadički salaša di su domaćini, familija **Fratrić**, dočekali vlč. **Josipa Štefkovića** i članove Udruženja, prijatelje i komšije kako bi se nuz riči molitve blagoslovalo mlado žito. U poslipodnevnim satima, već tradicionalno, na čonopljanskoj „Vodici”, održana je sveta misa u kapelici Blažene Dvice Marije te blagoslovom posli mise, svečano



Vlč. Josip Štefković

obiluzen i početak žetelački svečanosti i „Dužijance”.

U srcu Nenadički salaša kod domaćina **Antuna Fratrića**, okupili su se članovi Udruženja kako bi u zajedničkoj molitvi obiluzili početak veliki žetelački svečanosti.

– Ovaj običaj blagoslova žita na dan Svetog Marka star je priko 1.500 godina, pada u vrime kad se sve budi u prirodi. Kadgod su ljudi i na niki paganski način, prizivali blagoslove, radeć različite magijske obrede, a kršćanstvo je to nadogradilo molitvom Bogu da nam da blagoslov i

pomognu u svemu što radimo. Tako i mi u ovim našim krajovima imamo običaj i dobro je da ga držimo. Blagoslovili smo žito i u crkvi za one koji ne mogu doć, a evo, blagoslovili smo žito i na njivi nuz prisustvo lipog broja čeljadi. Dobro je dok se Bogu molimo pa možemo računat da će nas on pratit svojom pomoći – kazo je vlč. Štefković posli obavljeno blagoslova.

Familija Antuna Fratrića je s tušta radosti dočekala punu avliju gostivi koji su prisustvovali svečanosti blagoslova žita.

– Ovo je drugi put da na Nenadiću blagosiljamo mlado žito i meni je ko domaćinu i ocu trojice sinova koji su imali bandaške uloge želja ispunjena i srce puno radosti – naglasio je domaćin Antun Fratrić.

Lanjski bandaš i bandašica **Natalija Matarić** i **Bojan Fratrić**, uručili su, simbolično, novom bandaškom paru **Andeli Gubica** i **Željku Matariću**, slamarske perlice.

– Radujemo se ovom danu kad svečano započimamo obiluzavanje „Dužionice” upravo blagoslovom mladog žita. „Bunjevač-

ko kolo" i članovi udruženja se, ko i danas, uvijek potruže da nam ovaj dan bude simbol radosti, molitve i vire u dobru žetvu! – naglasio je pridsidnik UG „Bunjevačko kolo" Dejan Parčetić.

Nakon molitve, druženje je nastavljeno u autentičnom ambijentu

ambetuša, di su gosti domaćinski posluženi. Divan u ladu starog salaškarskog zdanja podsatio je na neprolazne vridnosti mira i zajedništva koji se na salašima brižno pri nose i čuvaje s kolina na kolino.

U poslijepodnevним satima čeljad se okupila, tradicionalno na u miru

čonopljansko-lemeškog atara, na čuvenoj „Vodici". U prilipom okruženju stogodišnji topola, kraj kapelice Blažene Divice Marije, virnici su se okupili u zajedničkoj molitvi. Misu je služio vlč. Josip Štefković. Nuz prigodna čitanja Jevandelja, blagoslovljeno je žito na

sve četiri strane svita. Molitva Svetom Marku upućena je s jednom željom: da nebo poštedi njive od nepogoda i podari bogat rod. Kišni prolićni dani, iako ritki, idu na ruku ratarima, a nuz viru u blagoslov, domaćini se s pravom nadaje dobroj žetvi. R. P.

SAČUVANI OBIČAJI NA „VODENI PONEDILJAK" KOD BUNJEVACA

Prilike za susrit, pa i ljubav

O bićaji na „Vodeni ponediljak" koji u centar pažnje meću „polivanje" divojaka i dalje se niguju na severu Baćke. Polivaći, i oni stariji i mlađi, dan posli Uskrsa, danas najćešće nauružani parfemima, obalaze ženski rod. Kroz angažman ćlanova Kulturno-umitnićkog društva „Aleksandrovo" žitelji Verušića, pa i Starog Žednika, mogli su vidit kako se ovaj obićaj kadgod nigovo – nuz mlade u bunjevaćkim nošnjama, nuz svega nekoliko „konjski snaga", podšitili smo se vrimenta kad ništa nije bilo daleko i kad se sve moglo stignit.

U ulogi domaćina na salašu na Verušiću, koji već sam po sebi donosi duh stari vrimenta, našli su se Stipan Krćelić i Marica Milašin. Oni su doćekali polivaće, a dobro se sićaje i svoje mladosti...

– Isto je kadgod bilo, ko što je i sad organizovano. Momci su



došli sa svircima, cure su se posakrivale, a kako su koju pronašli, momci su polili. Nagrada je stizala u vidu pomorandži, šareni jaja, kolaća, a bila je to i prilika da se mladi upoznaju, druže... Uglavnom, bilo je veselo. I mi

smo se družili, bilo nam je to važno, da imamo priliku i da malo zaigramo. U utorak su cure znale iznet svoje ruvo da se suši, al i da se vidi koja je imala koliko polivaća... – pripovida nam Marica, dok Stipan nastavlja:

– Jedva sam ćeko da dođe „Vodeni ponediljak". Jer, prija Uskrsa je bila Korizma, nije bilo okupljanja, svirke, muzike. A i ćekali smo priliku da obać cure, da se upoznamo s njima. Nije to bilo tako lako ko danas. Bilo je tu i situacija da se poznanstva stvorena na „Vodeni ponediljak" pritvore u ljubav, pa i brak. Divojke su se pripravljale za ovaj dan, šarale su jaja, a mi smo se opet pripravljali za obalazak. Ako je bilo lipo vrime, ko danas, onda smo išli biciglama, pišće, konjima, a kako je već u bašćama bilo cvića, zumbula i kukureka, onda bi bili i zakićeni.

Jedan od polivaća bio je Miroslav Ištvanćić. Kako istiće, ukljućio se u program kako bi pomogo da se tradicije prinese na mlade generacije.

– Imam sad i svoju dicu, želim



nek i oni nauče kako se ovi običaji održavaju, kako smo i mi kadgod učili, kroz KUD „Aleksandrovo“. Drago mi je što se u Društvu sad okuplja sve veći broj djece, a mi, malo stariji, smo tu da ji podržimo.

Da su divojke posebno čekale ovaj dan potvrđiva Slađana Rogović, koja je bila med divojkama koje su na salašu čekale polivače.

– Uvijek se ovakvi dan čekao sa nestrpljenjem, ko će doći, da li će možda doći i potajna simpatija. Svakako je lipo što smo se okupili, kako bi sačuvali tradiciju našeg naroda.

Naredna stanica vodila je na Verušić, u naselje, di je kapije svojeg doma otvorila porodica Lulić. Domaćica Slađana Lulić prija je čekala polivače, ko divojka, a kako danas ima svoju porodicu, polivači ji ne zaobalaze.

– Sićam se kako smo uvijek čekali „Vodeni ponediljak“ i polivače, pripremali smo se za cilo proslavu Uskrsa nediljama ranije, pa i za polivače. Šarali smo jaja, dočekivali goste, razmišljali o tom ko će sve doći, vrebali na kapiji ko će od momaka proći, možda i naići – sića se Slađana, pa dodaje kako su se na selu manje-više običaji zadržali i danas.

– I čeri su se tako pripravljale za ovaj „Vodeni ponediljak“, našarale su jaja, sve su spremile. Običaj je sačuvan, al mi se čini da je manje momaka koji danas idu u polivanje – cure ji svakako čekaje i raduju se kad im kogod dođe. Tradiciju svakako treba prinet.

O običajima se uči u porodica, a priča za „Vodeni ponediljak“ je više. Jednu prinosi Nikolina Lulić.

– Znam za pripovitku da su se žene radovala kad su čule za uskrsnuće Isusa Krista i da su tu radosnu vist prinosile. Vojnici su zato dobili naredenje da ji poliju vodom, kako bi ji rastirali, kako se ta vist ne bi dalje širila. Što se mene tiče, baš sam čekala Uskrs, pa i „Vodeni ponediljak“. Naša-



rali smo dosta jaja, pripravili pomorandže za goste, bilo je i cviča za kićenje – a i kroz aktivnosti KUD „Aleksandrovo“ doprinosimo i na ovaj način očuvanju tradicije.

I u Starom Žedniku su rado čekali polivače, a med onima koji su se angažovali pomoć u organizaciji KUD „Aleksandrovo“ bila je i porodica Radnić.

– Pratimo rad folklorne grupe koja u Žedniku radi, a znači to dosta za cilo mjesto. Nema tušta aktivnosti u našem selu, i radujemo se ovako lipom okupljanju djece i omladine. Dica idu na folklor, na razne nastupe, a drago nam je da je krenila i ova inicijativa da se naprave programi koji čuvaju tradiciju. Rado smo se odazvali pozivu da sačekamo i ugostimo polivače.

Polivače je čekala i Mila Radnić, koja je godinu dana članica žedničke grupe KUD „Aleksandrovo“.

– Čekala sam ovaj dan, kako bi moji drugari iz KUD „Aleksandrovo“ došli i kako bi zajedno

učestvovali u čuvanju tradicije. Ovo je prilika da se jače povežemo s običajima koji su na ovim prostorima još uvijek živi, al i da se družimo.

Med mlađim momcima iz KUD „Aleksandrovo“ bio je Damjan Temešvari – kaže kako nije imo dileme da se priključi ovom programu.

– I ja sam folklorac u KUD „Aleksandrovo“ i čekao sam svoju priliku da dođe „Vodeni ponediljak“. Obalazili smo cure, polivali ji, družili se, dobili šarena jaja i pomorandže...

Vesna Takač, umitnički rukovodilac u Kulturno-umitničkom društvu „Aleksandrovo“, već se godinama trudi nigovat programe koji doprinose očuvanju bunjevačke tradicije. Društvo koje radi s većim brojom mladi lako se organizuje pokazat kako su mladi kadgod čekali baš „Vodeni ponediljak“.

– Realizujemo ovaj program već 5-6 godina i drago nam je što sve više djece oće učestvovat, zato pripovitku i širimo. Nije samo da

smo bili na jednom salašu, ove godine smo malo proširili aktivnosti. Jeste, pokazali smo kako su polivači dočekivani na salašu, al smo obašli i naselje Verušić, pa i tri kuće u Starom Žedniku. Trudimo se zadržat ovaj običaj, prinet dicit tradiciju, a kad vidimo da dica vole sve što radimo, onda i nije teško sve organizovat. Uvodimo u cilo pripovitku i naše najmlađe članove kako bi i oni upoznali ove običaje.

Naša sagovornica dodaje kako je i ovo primer da se pokaže kako se jedno kulturno-umitničko društvo ne bavi samo folklorom.

– Ovaj pogram već ostavljamo iza sebe, a pripremamo se i za naredne „izlete“ van folklor. Pokazaćemo običaj „Kraljica“, pokazaćemo i kako se i zašto prisakače vatra...

Iz kuće u kuću, sa svircima, osmisima i dobrim raspoloženjem, polivači su potvrdili da tradiciju ima ko čuvat i prinosit na generacije koje tek dolaze.

N. S.

ODRŽANA ZAJEDNIČKA TRIBINA POD NAZIVOM

„Izmed dva Uskrsa”

U prostorijama Udruženja građana „Bunjevačko kolo” u Somboru, 9. aprila, održana je tribina pod nazivom „Izmed dva Uskrsa”, u organizaciji Udruženja građana „Bunjevačko kolo” i Gradskog kulturno-umitničkog društva „Ravangrad”.

Događaj je okupio brojne ljubitelje tradicije, koji su imali priliku bliže se upoznat s uskršnjim i vaskršnjim običajima Bunjevaca i Srba. Prisutnima su se pridružili i predstavnici Varoši Sombor, pomoćnici gradonačelnika **Silard Janković** i **Savo Iriškić**, a tom prilikom je **Brankici Ćurčić**, predstavnik Varoškog muzeja Sombor, tradicionalno uručeno uskršnje jaje.

Na tribini su divanili **Slobodan Vukobratović**, **Cecilija Tomić** i **Antun Petrović**, nuz muzičku pratnju harmonikaša **Strahinje Rašića**.

– U Somboru i po okolnim salašima, proliće nikad ne dolazi samo s kalendarom. Ono dolazi kroz miris friško pečeni krofni el fanaka, kroz radosnu graju maškara i tiju molitvu koja spaja varoške kapije i salašarske atare. Ova pripovijetka na tribini je svjedočanstvo o suživotu koji je ispripleten ko najlipši uskršnji kolač – istako je Antun Petrović koji je tokom svojeg izlaganja podsatio na brojne priduskršnje običaje i adete sačuvane kod bunjevački familija do današnji dana.

Dok se zima polako povlačila Slobodan Vukobratović je istako i podsatio na „Belu (bilu) nedilju”, vrime kad su somborski sokaci odjekivali smijom maskirani povorki i škripom ljuljaški na raskršćima. Dičija graja nuz stihove: „Ide Uskrs, ide i veselje, doće dika da polije mene”, najavljivala je prominu koja dolazi.



– Mnogi običaji uoči Vaskrsa se i danas žive, al ima i oni koji su ostali u vrimentu za nama koje je lipo spomenit, radi čeg smo i pripravili ovu zajedničku tribinu.

Vrime posta imalo je svoja obilježja i kod Bunjevaca i Srba u Somboru i okolini. Cecilija Tomić je, s tušta ljubavi, dočarala dugačku Korizmu na salašima, di su se večeri kratile nuz miris pečene bundeve i „žalosnu krunicu” koja je polagano odmicala pod prstima stariji dok dičije oči već same ne pokleknu prid snom.

– Korizma se znala odužit ko cila vičnost. Al tija radost da posli Korizme stiže uskršnji zec i ona radost pripravljanja gnjizda samo je rasla u nama, dici...

Slobodan Vukobratović je u nastavku svojeg izlaganja provo publiku divanom o Vrbici i dičijim zvončićima, pa priko tuge Velikog

petka i zvuka klepetala, sve do subate kad su se zakuvavale pletenice i vitice. Domovi su se pripravljali, a duše smirivale na onoj tijo granici izmed tuge i uskršnje radosti.

A kad osvane jutro koje minja svit, Cecilije Tomić se prisća, to je jutro u kojem sunce igra po uštirkanim virangama, a peč blista bila ko suknja. Miris novog ruva od turskog cica i škripa novi crveni papučica, namerno kupljeni broj veći, ostaju ko najlipša muzika praznika.

– U tom slavlju, jaje je simbol života. Bilo da se zove uskršnje el vaskršnje, ono je plod strpljenja majki koje su ga šarale toplim voskom i spuštale u varzilo – onu duboku, tamnu boju koja je čuvala tradiciju batik-tehnike. To šaranje nije bio samo rad, već molitva i umitnost koja se jedared godišnje iznosi na astal da se

podili s bližnjima – naglasio je Antun Petrović.

Najveseliji trenutak, koji podjednako vole i Srbi i Bunjevci, jeste Vodeni ponediljak. Petrović je virno dočaro polivače na karucama, konje koji ržu i momke koji pisomom i vodom prizivaje zdravlje i napridak. Kako to lipo kaže **Zvonko Bogdan**, čuvar te naše zajedničke panonske duše:

„Ti ćeš opet ić’ u kolo,
dolaziće polivači,
pivaćete pisme stare,
pratiće vas tamburaši...”

To polivanje nije bilo samo sigra, već obred očišćenja i najava novog života. Divojačka avlija bi ostala mokra, al bi srce bilo puno, dok bi se za polivačima dizala prašina gradinski drumova.

Pripovijetka o somborskom Uskrsu i Vaskrsu, ispriповidana glasovima najbolji prijatelja, svjedočanstvo je o zajedništvu koje traje. Od tišine posta do radosti tucanja jajima nuz šunku i mladi luk, život se uvijek vraća punom snagom. Jel pod ovim našim bačkim nebom, zvona se uvijek dopunjavaje, a običaji pletu u jednu, neraskidivu somborsku pletenicu.

– Neka nas ovo večer podsiti na vridnosti koje Sombor niguje vikovima: mir, toleranciju i međusobno poštivanje. I neka nas ohrabri da te vridnosti čuvamo i prinosimo dalje, ko najlipše nasliđe koje imamo – zaključio je na kraju tribine Antun Petrović.

Tradicionalno, Varoškom muzeju je pridato uskršnje šareno jaje, rad slamarske sekcije „Bunjevačkog kola”. Dar je u ime „Bunjevačkog kola” uručila **Vesna Stokrp**, članica Upravnog odbora Udruženja, a u ime Varoškog muzeja Sombor zafalnost je prigodnim ričima izkazala **Brankica Ćurčić**.

R. P.

U KATEDRALI SVETE TEREZIJE AVILSKJE – 35. „USKRŠNJI KONCERT”



Tradicija nuz potpis jubileja

Pripuna Katedrala Svete Terezije Avilske potvrdila je da kvalitet i tradicija imaju svoju publiku u Subatici – po trideset i peti put je održan „Uskršnji koncert - Spiritus et musica”. Nuz angažman domaćeg Katedralnog hora „Albe Vidaković”, Hora župe „Imena Marijina” iz Novog Sada „Laudanti”, te orguljaša Kornelija Vizina, Vlaste Pokas Maestracci i Davida Bertrana, okupljeni su mogli uživati u dilima iza koji stoje Stanislav Preprek i Albe Vidaković.

Okupljene, među kojima je bio i subatički biskup Franjo Fazekas, pozdravio je, ko domaćin Dragan Muharem župnik Župe Svete Terezije Avilske u Subatici, koji se potom i sam priključio domaćem Katedralnom horu „Albe Vidaković”.

Kako ističe Miroslav Stantić, dirigent Katedralnog hora, prvi „Uskršnji koncert” održan je 1991. godine, u prostoru „Sinagoge”, a hor radi i duže, još od 1973. godine.

– Saradnja s kolegama traje već više godina – ostili smo da je potrebno program proširiti, pa smo tako i pozivali goste. Prošle godine su nam, na primer, bili gosti iz Novog Sada, ali i Hor „Hrama Vaznesenja Gospodnjeg” koji vodi Dragana Nikolić, direktorica Muzičke škole. I ti-

me smo krunisali taj rad nečim velikim, kao što je bilo prošle godine dilo Šarpantijea „Te Deum”. O godine smo izabrali autore ko što su Albe Vidaković i Stanislav Preprek, koji su simbol crkvene muzike u Vojvodini – ističe Stantić, pa se osvrće na tematiku koncerta:

– Program za „Uskršnji koncert” je uvijek mnogo teži po samom izboru kompozicija i samoj dubini tekstova. Biralimo stvari koje nisu baš na liturgijskom repertoaru, al, evo, mogu se čuti, ovako, u koncertnoj izvedbi, i mislim da je to jedna stvar, i dobro promovisanje oni autora koje imamo iz Vojvodine, a nisu dovoljno čuveni. Mada i za Albu Vidakovića i za Stanislava Prepreka već znamo, al, evo, uvijek poniki novi biser se mož iskopati iz njevi opusa. Njevi opusi su jako veliki, al nikada dovoljno istraženi. Virujem da su ovo koraci ka tom da se ta sakralna njeva muzika, a i ova opšta, dakle, ode ćemo čuti i orguljska dila, promovise.

Horom „Laudanti” diriguje David Bertran – on ističe kako je do saradnje prvi put došlo prošle godine i da su se ova vidili obostrani benefiti take saradnje.

– Vrlo je interesantno – ljudi

su šaroliki. Mentalitet je drugčiji, i sve je drugčije, pa se to spoji u jedno. Spaja nas muzika, prija svega spaja nas katolička crkva, spaja nas hor. Kolega i ja smo prošle godine došli na ideju da se spojimo, pa evo i ove godine to je tako izgledalo. Svako vežba u svojem gradu, a kolega i ja sidnemo, pa se dogovorimo kako i šta treba izgledati. Svako sa svojim zborom, u svojem mistu, to fino navežba. Kad se spoji, bude stvarno fantastično.

Nataša Kostadinović je jedna od članica Katedralnog hora „Albe Vidaković”, a kako je i strukom vezana za muziku ko profesorica u Muzičkoj školi, vrlo dobro zna kake emocije, al i vridnosti donosi ovaki koncert.

– Izuzetno sam srična što možem učestvovati u ovakim kulturnim događajima, prija svega u zajedničkom pivanju. Taka izvedba donosi posebnu vrstu doživljaja, kad se 30, 40, 50 glasova spoji u jednu harmoniju. Posebno smo uzbuđeni kad je to posebna prilika, da li je to Uskrs, da li je Božić, da li je neka svetkovina drugog tipa. Tako da, onda smo i mi posebno nadahnuti i imamo osičaj veličanstvenosti, pripadnosti tom događaju i vridnovanju, sami sebe i cilog doga-

đaja time što mi sami učestvujemo i doprinosimo tom slavlju – ističe Nataša Kostadinović, te dodaje kako se ovaki koncerti prijavljaju s velikim entuzijazmom.

Med dugogodišnjim članicama pomenutog hora iz Subatice je već desetak godina i Tamara Babić. Injoj bavljenje muzikom nije strano, a i ona ističe kako su ovake prilike štogod posebno.

– Kroz dugogodišnji rad izvodim drugčiju vrstu pisama, al je ovo donelo priliku da svoje vokalne sposobnosti usavršim, al i da prodem kroz proces sazriavanja. Svako kose želi baviti pivanjem, horovi koji o fokus među duhovnu muziku, značajno šire vidike. To su izuzetna dila kompozitora i sve to značajno upotpuni jedan rad. Zato bi i svakoj mladoj osobi koja se bavi muzikom priporučila nek se oprobati na ovaj način. Pogotovo onima koji viruju u Boga i smatraje da duhovnost ima mista u njevom životu. Postoje autori, ko što su Stanislav Preprek i Albe Vidaković, koji su iznidrili dila u kojima su upravo čin uskršnuća i žrtva Isusa Krista bili inspiracija za mnoga velika dila.

Koncert je potom održan i u Novom Sadu, u Crkvi Imena Marijina. N. S.

KONCERT USKRŠNJI MELODIJA U SOMBORU

Pisma ko dvostruka molitva



Ričima poznate uskršnje pisme „Uskrsnu Isus, doista“ nazvana je muzička svečanost pripravljena u subotu, 18. aprila, u Crkvi Prisvetog Trojstva u Somboru. Koncert uskršnji melodijski pripravljen ko rezultat lipe saradnje mladi obrazovani muzičara i varoške crkve na čelu sa **vlač. Josipom Štefkovićem**. Posli uspišno pripremljenog božićnog koncerta, mladi su odlučili svojoj crkvi i varošanima poklonit još jedno divno muzičko veče koje su obojili note pisane na temu uskrsnuća. Varoška župna crkva Prisvetog Trojstva bila je puna do poslednjeg mesta, a kroz crkvu su odjekivali zvuci tradicionalni uskršnji melodijski, prigodnog klasičnog repertoara od baroka do moderni nota, al uskršnje tematike iz 20.vika.

Na samom početku koncerta vlač. Josip Štefković, dekan somborski, obratio se pozdravnim ričima gostima i učesnicima koncerta.

– Crkva je Božja kuća, a kako kaže Sv. Augustin pisma je dvostruka molitva, tako da smo večeras sigurno na dobrom mestu i s dobrom namirom. Ovo je ujedno i kulturni događaj u somborskoj varoši što je značajno. Vidi-mo da su izvođači iz varoši i oko-

line, a da je repertoar širokog spektra. Danas je i godišnjice smrti Albe Vidakovića, značajnog kompozitora, pedagoga, a nema crkvenog orguljaša el kantora koji za njeg nije čuo. To je ime koje tribamo pamtit, jel je upravo Albe Vidaković postavio muzičke korake kojima sad nastavljamo dalje, a kroz ovaj koncert se i mi uključivamo u obilježavanje ovog značajnog imena.

Da je ovaj događaj od velikog značaja za varoš, potvrdilo je i prisustvo predstavnika Varoške uprave Sombora, **Ivana Šimunova** i **Davora Francuza**, koji su svojim dolaskom uveličali svečanu muzičku manifestaciju.

Pod baroknim svodovima Crkve Prisvetog Trojstva, koja vikovima stražari nad somborskom varoš, tražilo se misto više, a med prisutnima su se mogli vidit sugrađani različiti vira i konfesija. Pivalo se na pet jezika za jednu radost, najveću.

– Ovogodišnji uskršnji koncert je zaista izvanredan po pitanju repertoara. Uspili smo organizovat izvođače tako da napravimo najširi muzički spektar – od uskršnji pisma na bunjevač-

kom, mađarskom, dueta, instrumentalna, pa sve do savremeni kompozicija i klasika poput Mocarta i Hendla. Volim razmišljat da je odziv mladi pivača, mladi ljudi ko izvođača, a i u publiku na koncertima, stvarno ta neka renesansa, da se mladi ljudi bude, rado prihvataje učešće da na bilo koji način proslave velike praznike – istako je **Nikola Čutura** koji je na orguljama ispratio učes-nike koncerta.

Koncert je otvorila **Zorana Iduški** radosnim „Aleluja, aleluja, Isus nam uskrsnio“, a za njom **Tamara Babić** podšitila je na samu suštinu praznika nuz pismu „Uskrsnu Isus, doista“. Melodije su se sminjivale na pet jezika: srpskom, bunjevačkom, mađarskom, nemačkom i engleskom. Poseban instrumentalni doprinos dao je **Slobodan Dančulović**, koji je na klasičnoj gitari nadahnuto izvo renesansne melodije. Mađarski melos doneli su u duetu **Kapitani Matjaš Šarolta** i **Kanjizai Ilona**.

– Svaki put kad se uči nova pisma to je izazov za umitnika, al ima to lipote koliko i zahtiva. **Nikola** nam je svima od velike pomoći, je mnoge pisme nismo imali ranije prilike čut. Organi-

zujemo se, više puti probamo i rezultat se čuje – kazala je **Zorana Iduški**.

– Čast mi je što učestvujem na koncertu i uvik se rado odazivam pozivima da nastupam u Somboru. Kako sam dugogodišnji član Katedralnog zbora „Albe Vidaković“ u Subatici, dobro sam upoznata s repertoarom uskršnji pisma i raduju me mladi ljudi koji su ovo pripravili i osmislili – istakla je **Tamara Babić**.

– Čast mi je i jako me raduje što pivam u ovoj crkvi s posebnom akustikom. Rado se odazivam koncertima, a pogotovo što se uskršnji koncerti nisu baš često organizovali, specifične su pisma koje nemamo priliku često čuti – objasnila je **Iva Čičovački**, student Akademije muzičke umitnosti u Banja Luki.

Mladi somborski umitnici blistali su u punom sjaju, a njeva nadahnuta izvođenja dobila su dodatnu snagu zafaljujuć pratnji na crkvenim orguljama. Za ovim moćnim instrumentom bio je mladi profesor muzike **Nikola Čutura**, koji je svojom virtuozičnošću bio čvrst oslonac vokalnim solistima, spajajuć mladalački entuzijizam s vrhunskim profesionalizmom. Iva

Čičovački je svojim kristalnim glasom oživila Mocartov „Laudate Dominum” i Hendlovu ariju „How beautiful”, dok je Anja Nedeljkov, pismom „Aleluja, radujmo se” uobličila prazničnu atmosferu.

– Radujem se učesću na ovom koncertu, ko etnomuzikolog možem kazat da je rič o zdravo specifičnim kompozicijama, do

sad sam proučavala i bile su samo na notnom papiru ali ovo je posebna prilika jer sam imala priliku da ovaki repertoar pivam, pogotovo u ovakom divnom, akustičnom crkvenom ambijentu – objasnila je Anja Nedeljkov.

Vokalni sastav „Musica Viva” iz Lemeša je koncertu dono note svitske baštine izvođenjom poz-

nate Cohenove pesme „Halleluiah” i energičnog spirituala „Every Time I Feel the Spirit”.

– Nigujemo repertoar i sve-tovne i duhovne muzike, vokalne, a i vokalno-instrumentalne. Rado smo se odazvali pozivu znajući da čeljad voli i cini muziku koju pripravljamo i da, svakako, damo svoj doprinos ovakoj

manifestaciji – istakla je Marita Topić, voditelj Vokalnog sastava „Musica Viva”.

Koncert je završen onako kako je i počo – toplinom i zajedništvom. Nakon što je Zorana Iđuški otpivala „Veseli se, o Marijo”, čitava crkva i svi učesnici zajedno su izveli završnu numeru „Kraljice neba, raduj se”.

R. P.

USKRŠNJI KONCERT ODRŽAN JE I U LEMEŠU

Opivana uskršnja radost

Selo Svetozar Miletić, poznatije ko Lemeš, i crkva Rođenja Blažene Divoce Marije u nedilju, 26. aprila, bili su domaćini „Uskršnjeg koncerta”, završnog u serijalu ovogodišnjih koncerata s uskršnjom tematikom.

Virnicima Lemeša svojom vrhunskom interpretacijom predstavili su se Tamara Babić, Nataša Kostadinović, Nikola Čutura i Zorana Iđuški, muzička branša koja je svoju saradnju započela najprija božićnim koncertima.

Dobrodošlicu gostima, u ime domaćina iz lemeške župe, poželio je Stipan Budimčević.

– S radošću smo navistili ovaj koncert, jer sela nemaje često prilike čut ovako štogod i virujem da će naša publika i gosti uživat u lipoti i naše crkve, i orgulja i pisme koju nam poklanja je učesnici koncerta – istako je Budimčević.

Tokom koncerta čule su se melodije pivane na bunjevačkom i mađarskom jeziku. Podsićajući se na svoj rod i familijarne veze sa Somborom i okolinom, Tamara Babić je naglasila da se uvijek s posebnom radošću odaziva koncertima u ovim mistima, a da je taj emotivni momenat prisudio i pomogo realizaciji ideje uskršnji koncerta.

– Ideja za održavanje ovog koncerta zapravo datira od prija dvi godine. Nakon realizacije



božićnog koncerta smo odlučili da Lemešanima poklonimo i uskršnji. Rukovodila sam se željom da ovaj lipi opus pisama donesemo ne samo u našim varošima već, da uskršnju radost kroz note i pisme predstavimo i publiku u manjim mistima koji nisu često mogućnosti da ovako štogod čuju – istakla je Tamara Babić ko jedan od inicijatora seoskog koncerta.

Duga saradnja dr Nataše Kostadinović i Tamare Babić vidljiva je u lipim duetskim nastupima.

– Što se tiče opusa uskršnji pisama, one su stare, utemeljene već dugo i ono što je važno jeste da ji narod pripoznaje. Pisme su svečane, što se tiče teksta, muzički elemenata i karaktera, al je bitno da se svake godine izvode da ne bi pale u zaborav.

Tematika uskršnje radosti opivana u dilima tradicionalni pisama ko i pisama poznati klasika čula se u pratnji moćnog zvuka orgulja lemeške crkve, a pod vištim umitničkim prstima mladog profesora muzike Nikole Čuture iz Bezdana.

– Ove orgulje su kadgod bile zdravo lipe. Izadene su u kvalitetnoj fabriki Wegenstein Lipót u Temišvaru, međutim, u I svitskom ratu odneli su sve metalne civi iz orgulja što nikad nije nadoknađeno. Taj se nedostatak i te kako čuje na ovim orguljama, al i zub vrmena je učinio da one lagano propadaju. Nisu najsavršenije za koncertno izvođenje, al eto, snalazimo se – objasnio je Nikola Čutura i dodo:

– U selima somborske oštine ima malo sačuvani ovaki instrumenata na kojima se još može svirat, a lemeške orgulje, iako stare i sa po kojom falingom, još mogu odgovoriti zahtivima koncerta...

Gošća koncerta Zorana Iđuški istakla je zadovoljstvo što je pozvana od strane kolegice Tamare Babić.

– Zdravo sam srična što smo zajednički pripravili bogat uskršnji opus pisama. Već od juna miseca kad se pivaje pisme s tematikom plodnosti, zafalnosti, a sve u susrit Dužijanci pa se i u tom pravcu kreću naši planovi.

Lemeški koncert je posljednji u seriji ovogodišnji uskršnji koncerta, a dobra saradnja umitnika somborske i subatičke opštine biće nastavljena kako ističu učesnici koncerta najavljujuć pripravljanje novi programa.

R. P.

MEĐUNARODNA IZLOŽBA RUKOTVORINA I KOLEKCIJARSTVA

Umitnički studio potvrdio svoj kvalitet

Pedest i četvrti MIRK (Međunarodna izložba rukotvorina i kolekcionarstva) održan je od 6. do 9. aprila u Kanjiži. Ova tradicionalna manifestacija, koja se priprema od 1970. godine, okupila je brojne izlagače i posioce u prostorijama Osnovne škole „Jovan Jovanović Zmaj”. Ovaj događaj je posli više od 20 godina ponovo održan u Kanjiži.

Međunarodna izložba rukotvorina i kolekcionarstva, u zajedničkoj organizaciji Multietničkog hobi kluba i Mađarskog kulturno-umitničkog društva „Ozora Arpad”, vodi posioce kroz svit svega što vridne ruke mogu stvoriti – od šlingovani stolnjaka, heklani ukrasa, tkanina i svakako, umitnički slika.

Na radovima pristiglim na Međunarodnu izložbu rukotvorina i kolekcionarstva (MIRK) mogli su se vidjeti pripoznatljivi motivi tradicije vojvodanski naroda, a nuz to, izloženi su i ukrasni i praktični predmeti rađeni savremenim, modernim tehnikama.

Inače, na internacionalnoj izložbi slika, rukotvorina i kolekcionarstva u Kanjiži predstavilo se 51 udruženje iz Mađarske i Srbije. Prikazano je bilo više od dvi i po hiljade radova izrađeni u različitim tehnikama. Ko i uvik, posebnu pažnju zavridili su mladi umitnici, slikari.

„Umitnički studio Sombor” (USS) pridstavio se i ove godine s brojnim, a po ocini žirija, i vrlo kvalitetnim radovima. Petu godinu



za redom, „Umitnički studio Sombor” uzastopno je osvojio prvo mjesto u takmičenju umitnički klubova.

– Naši mladi umitnici su se pridstavili s 71 umitničkim dilom od 62 autora u različitim likovnim tehnikama. Osvojili su 27 prvi, 29 drugi, 15 treći nagrada, a posebno priznanje velemajstora, koje dodiljiva Savez kolekcionara Republike Srbije, pripalo je našoj dugogodišnjoj članici

Kristini Dragaš iz Kljajićeva – istako je slikar i nastavnik u „Umitničkom studiju Sombor” **Danijel Peršić**.

Prema zvaničnom prisiku međunarodne smotre u Kanjiži, „USS” je osvojio ukupno 770 bodova za ubedljivu pobjedu u ovoj konkurenciji. Radni tim „Umitničkog studija Sombor”, činili su **Aleksandra Macanović, Maksim Novaković, Tijana Doktor, Milica Čegar, Nikolina Mrgić, Eleonora Koril i Danijel Peršić**.

Učešće na ovakvoj vrsti takmičenja velik je podsticaj mladim polaznicima studija.

– Mislim da je od svega najvažniji taj osmih i radost koja se spontano desi kad se pročitate nagrade. To zadovoljstvo, srića i ponos u očima mali slikara ne mož se ni sa čim porediti! – naglasio je Danijel Peršić.

Organizatori MIRK-a naglašavaju da ova izložba međunarodnog karaktera pridstavlja očuvanje i prinošenje tradicije, podsticanje rada i napritka ljudi, ko i unapriđenje kvaliteta njevi radova – pošto se radovi ocinjivaje od strane žirija, ljudi mogu značajno da napriduju u kvalitetu. Cilj događaja je očuvanje tradicionalni zanata, ko i omogućavanje majstorima ručni radova, kreativcima i umitnicima da prikažu i prodaju svoje radove.

R. P.



KAD SE SPOJE UMITNOST I AMBICIJA NI SLOVENIJA, VIRUJEMO, NEĆE BIT DALEKO

Umitnost ne mož na silu

S Martinom Marton iz Čonoplje, al i Subatice, smo se već imali prilike upoznat kroz razne priloge u „Bunjevačkim novinama” – bila nam je čest sagovornik kad se pisalo o nastavi bunjevačkog u sridnjim školama, a u godini u kojoj Martina zaključiva sridnju škulu i planira nova poglavlja u svojem životu, svakako stiže i prava prilika za dužu pripovetku.

Privodi kraju školovanje u Politehničkoj škuli, pohađa smer likovni tehničar.

– U suštini to je smer di se razvija umitnost kod mladi i to je naš put ka fakultetu. Kad se završi nastava pridstoje nam završni ispiti – odabrala sam srpski jezik, konzervaciju i psiho-



Martina Marton



logiju. Matura mi je 11. juna, tako da sad već ulazimo u taj finiš – pripovida Martina.

I med predmetima koje je izabrala na maturu krije se odgovor na pitanje – šta dalje. Martina želi upisat konzervaciju u Ljubljani. Taki poduhvat je težak, ambiciozan, al nije nemoguća misija.

– Zdravo je teško upast na taj fakultet – prima se jedan stranac, a mi iz Srbije se vodimo ko stranci. Jasno je da ću se morat baš dosta potruditi – iskreno priznaje.

Upravo zbog tog već uveliko radi na pripravljanju za prijemni ispit, koji zahtiva širok spektar znanja i viština.

– Pripravljam se u Somboru, kod Svetlane Zarić. Tu spadaje crtanje, slikanje, vajanje i istorija umitnosti. Malo sam kasnije krenila s pripravljanjom, pa mi ona stvarno tušta pomaže i zdravo je dobra.

Za razliku od mnogi vršnjaka

koji se danas odlučivaje za tehničke i tehnološke smerove, njezin izbor umitnosti bio je, kako kaže, spontan i ličan.

– U osnovnoj škuli nisam znala šta upisat. Moja mama je tad počela slikat, pa sam kako-god išla tim putom. Kazala sam sebi: ‘Volim crtati, pa ajd da probam, pa šta bude.’ To mi je bio prvi izbor. Na prijemnom sam bila šesta na listi, tako da sam prošla i evo me, završavam.

Na pitanje šta je u umitnosti najviše privlači, Martina brez dileme izdvaja slikanje, iako škulski program obuvača različite forme i zadatke.

– Najviše volim slikat, al u škuli radimo ono što program zahtiva – figure, aktove, građevine. U slobodno vrime radim šta mi dođe – prirodu, životinje, ljude. Sve zavisi od inspiracije.

A inspiracija, dodaje, ne dolazi na silu.

– Definitivno radim onda kad mi dođe. Umitnost ne mož na silu. Ako nema inspiracije, slika jednostavno neće ispast dobro. Kod mene je to najčešće kad sam opuštena – kafa u ruki, i onda bilo da je pet ujutru el dva popodne, to mi nije bitno. Tad mi ide inspiracija.

Martina dolazi iz Čonoplje, al je školovanje nastavila u Subatici, di je provela četiri godine koje su je, kako kaže, značajno oblikovale. Ujedno, bila je dio prve generacije učenika koja je fakultativno pohađala nastavu bunjevačkog jezika u sridnjim školama.

– U početku nisam tila ić, činilo mi se ko dodatna obaveza. Al kako je vrime prolazilo, upozнала sam razred, profesorka... i stvarno je postalo zanimljivo.

Moram sve pofalit, brez nji ne bi bilo isto. Kod nas to nisu klasični časovi. Ne sidimo svako u svojoj klupi da profesorka piše po tabli. Mi spojimo astale, sidnemo u krug i pripovidamo. Temama nema kraja – od Varoške kuće, Vojnić palate, salaša, nošnji... bukvalno „od Nirvane do Silvana”, o svemu pripovidamo – kaže kroz osmij.



Nastava je često izlazila i van učionice, i to su bili sadržaji koji su je činili posebnom.

– Išli smo na salaše, na „Bunjevačko prelo”. Već četvrtu godinu idem na Prelo i stvarno to volim. To je štogod čemu se uvijek rado vraćam, i zbog tradicije i zbog društva. U Čonoplji nije bilo toliko sadržaja vezani za bunjevačku zajednicu, al kontakt s tradicijom nije izostao. Imali smo „Duzijancu”, nije bila velika ko u Subatici, al se održavala. Nosila sam bunjevačku nošnju, a i dalje je oblačim kad imam priliku. Polak sam Mađarica, pa volim i tu tradiciju i to mi je – gušt.

Veliku ulogu u njezinom umetničkom razvoju imala je mama, s kojom dili ljubav prema slikarstvu.

– Kako je ona počela crtati i

slikati, tako me je gurala, a i ja nju natrag. Ono što ona nije znala, ja sam joj pokazivala iz škole, a ono što ja nisam znala, učila sam od nje. To je bio niki naš zajednički rad.

Divaneć o Subatici, Martina ističe da joj je ova varoš vrimenom postala više od mesta školovanja.

– Subaticu stvarno volim. Otac mi je odaleg, pa sam i rani-

je dolazila, al samo vikendom i praznicima. Sad sam ga zaista upoznala. Živila sam u domu, upoznala ljude iz razni krajova, čak i iz Mađarske. Svi smo zajedno otkrivali varoš, nike stvari koje mi moj otac nije mog pokazati.

Kako se sridnjoškulski dani bliže kraju, prid njom su novi izazovi, al i dileme. Ipak, jedno je sigurno – umitnost ostaje njezin izbor.

– Volila bi upisati fakultet, al ako ne uspijem, mislim da ću ostati u Subatici. U svakom slučaju, nastavljam dalje.

Brez obzira na to di će i šta će studirati, čime će se baviti i di će živjeti, virujemo da će ostati tamo di se najbolje pronalazi – u svitu umitnosti.

N. S.

Varoška uprava Subatica, Trg slobode br. 1, Sekretarijat za poljoprivredu i zaštitu životne sridine, na osnovu člana 14. i 39. Zakona o procini uticaja na životnu sridinu („Sl. glasnik RS”, br. 94/24), ka nadležni organ:

OBAVIŠTAVA JAVNOST

O PODNETOM ZAHTIVU ZA ODLUČIVANJE O POTRIBI PROCINE UTICAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNU SRIDINU

Podnosilac zahtiva „NORTH Engineering” d.o.o., ul. Park Rajhl Ferenc br. 7, 24000 Subatica, ovlašćen od strane nosioca projekta „Kappa Star Recycling” d.o.o., Trinaestog oktobra br. 1, 11260 Umka, podno je dana 27.04.2026. godine, pod brojom 002190543-2026-09693-004-081-380-001, Zahtiv za odlučivanje o potrebi procine uticaja na životnu sridinu projekta: „Izgradnja postrojenja za upravljanje neopasnim otpadom”, na katastarskoj parceli br. 35937/1 k.o. Dolnji grad, Subatica – ul. Čantavirski put (46.05837°, 19.68021°).

Javnost mož izvršiti uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju nosioca projekta i dostaviti mišljenje na podneti zahtiv u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se mož izvršiti u prostorijama nadležnog organa u Varoškoj kući u Subatici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, ko i elektronski na internet stranici Varoši Subatice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog organa el elektronskom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja, organ mož doneti odluku da je za predmetni projekat potrebna izrada studije o procini uticaja na životnu sridinu i odrediti njezin obim i sadržaj el odluku da za predmetni projekat nije potrebna izrada studije o procini uticaja na životnu sredinu i odrediti mire spričavanja, smanjenja el uklanjanja negativni uticaja el druge minimalne uslove zaštite životne sridine.

I OVE TRADICIONALNO OKUPLJANJE U „MINI-JUGOSLAVIJI”

Za veća prava radnika

Tradicionalno okupljanje u „Mini Jugoslaviji” održano je po dvadest i treći put na osnovama koje su postavljene prija više od dvi decenije. S idejom da se ne zaboravi kadgodašnja država, al i da se podsća na prava radnika, „Mini Jugoslaviju” osno je Blaško Gabrić.

– Naša Jugoslavija postoji od tog momenta kad su ljudi najavili da će zbrisat Jugoslaviju, a nisu napravili referendum. Brez referenduma moju državu ne možete zbrisat gumicom, da ne postoji više zemlja koja je bila najpoznatija na planeti — od sportista pa do političara. Sarana pridsidnika Tita je pokazala koliko je Jugoslavija bila priznata u svitu, i mi koji smo gradili tu Jugu ne damo da se ona zaboravi — ističe Gabrić.

Kako divani osnivač „Mini-Jugoslavije” ova država ima priko 9.000 državljana, a svima je na raspolaganju naša država koja se prostire na oko tri i po hektara parka.

– Jeste, dešava se da nam se članstvo osipa, dio oni koji su postali državljani med prvima, na žalost, više nije med živima, al dolaze i nove generacije. Evo i danas je tu priko 150 mladi šahista. I oni su prdstavnici Jugoslavije. Da se pofalim, tu je i šest najmlađi članova familije Gabrić — neće izumrit Jugoslavija dok je oni koji će nastaviti moje dilo.

„Mini-Jugoslaviju” zvanično vodi Goran Gabrić, a kako ističe, kroz sve organizovane programe ove godine je prošlo oko 2.000 gosti.

– Vrime nas je poslužilo, to je ono što je uvijek važno kad se organizuju manifestacije na otvorenom, tako da su priduslovi dobri. Naša ekipa se potrudila



prithodni dana da sve dobro priprave. Podsćamo se naravno i onog što je najvažnije — prava radnika, svi trudenika, onog što oni stvaraje, da malo saberemo utiske šta je to što smo mi stvorili u prithodni godinu dana i da vidimo kako možemo dalje nastaviti.

Praznik rada je imo posebno misto u kadgodašnjoj Jugoslaviji, a Gabrić ističe da se isto tako pošti va i u ovoj organizaciji.

– Generacija prija nas se borila za čuvene tri osmice. Da li to baš danas važi, nisam siguran. Kapitalizam donosi drugčija pravila. Mogućnost sindikalnog organizovanja je, nažalost, često svedena na minimum, radnička prava nisu na onom nivou na kojem bi mogla bit. Na Praznik rada se mora o tom pripovidati i radnici se moraje bolje organizovati radi svojeg boljeg položaja.

O idejama na kojima je građena kadgodašnja država i danas divani Mikloš Olajoš Nađ, pridsidnik Udruženja građana „Subotičani — solidarnost” i član Centra „TITO”.

– Kad je Goran Gabrić, pridsidnik Udruženja „Mini Jugosla-



vija”, objavio program za današnji dan, poslo sam mu poruku i svima koji će danas doć, a biće nas puno, da dodemo sa osmihom i puni sriće. U stvari, mi smo tako živili u Jugoslaviji i mi se ode okupljamo zato što smo živili život zajedno. Subatica ima 27 nacionalnosti i velike su podile danas u Srbiji, i to ni Subatici ni Srbiji nije potribno. Tribamo nigovat te vridnosti života zajedno i jedino tako možemo opstat.

Olajoš Nađ ističe da se radnicima danas ne posvećiva adekvatna pažnja spram njeve vridnosti. Dodaje da se povećavaje socijalne razlike, te podsća da se o pravima radnika ne smi divanit samo za Prvi maj, neg svakog dana.

– Ne volim baš kad nas zovu

„jugonostalgicarima”, jel to znači da su te vridnosti bile, al danas nisu moguće, a mi tvrdimo da su moguće. Život zajedno, solidarnost, nezavisna zemlja, nesvrstana i tako dalje. Srbiji su najviše pomogle u proteklom periodu, kad su bili problemi, baš nesvrstane zemlje. Tribamo nigovat te vridnosti, iako samoupravljanja nema. U kapitalizmu je na prvom mistu profit. Čovik je na drugom el ne znam na kojem mistu, jednostavno se zanemari va i u tom smislu apelujem da se radnicima posveti veća pažnja.

Priredjen je bio i kulturno-umitnički program, gosti su mogli uživati u tradicionalnim vojvođanskim ilima, a bilo je i sportski susrita, ko i šahovski turnira.

N. S.

LJUBITELJI DOBROG GRAVA OKUPILI SU SE I OVE GODINE U BAJMAKU

Rana koja poveziva

Iako na prvi pogled izgleda da je gra „obična” i jednostavna rana, ritki su specijaliteti koji mogu okupit toliko različiti ljudi i ukusa na jednom mjestu. Brez obzira na to kako se pripravlja, i da li se „obogati” pušenim mesom, divenicom el kolenicom, oko dobrog kotlića s gravom lako se okupi dobro društvo, a onda i sve ostalo mož protekni u jednako dobrom raspoloženju. Upravo je tako bilo i u nedilju u Bajmaku di je, u organizaciji Kulturno-prosvitnog društva „Jedinstvo-Edšeg” po dvadest i četvrti put održana „Pasuljijada” u susret obilježavanju 1. maja.

Da je Bajmak još jedared bio centar gastronomije u regiji potvrdio je i **Nikola Batinić**, pridsidnik KPD „Jedinstvo-Edšeg”. Opisivajući „Pasuljijadu” u brojkama, istako je kako će 24. izdanje bit upamćeno po 33 učesnika i više od hiljadu gostivi.

– Uspili smo i ove godine, nuz pomoć donatora i prijatelja organizovat ovaku manifestaciju koja okuplja velik broj Bajmačana u našoj sridini. Imamo i čest slučaj da dosta naši Bajmačana koji su više nisu u našem mjestu, dođu u ove, pridpraznične dane. Zato „Pasuljijadu” pravimo i nediljom, dan kad su svi slobodni. Imamo i dosta učesnika koji su došli sa strane, učesnike iz Subatice, Sombora, Lemeša... Svake godine je odziv i učesnika i gostivi sve veći i to nas baš raduje – ističe Nikola Batinić, pridsidnik KPD „Jedinstvo-Edšeg”.

Okupljanje je imalo i humanitarni karakter, a i najmlađi članovi KPD „Jedinstvo-Edšeg” iskoristili su priliku prikazat svoje kulinarske sposobnosti, al i skupit dio sridstava za nabavku nove nošnje.

– Nošnja vrimenom zastari, potrebnja je njezina obnova, stižu



Najbolji gra pripravila je ekipa Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmak”

i novi članovi, a koliko god da se u Društvu svi trude, ne mož to sve da se finansira. Zato smo se i mi, ko omladinci, odlučili pomoć. Pečemo i prodajemo palačinte i bakine kolače, da bismo prikupili novac za nošnju – kazala je Milica Bilbija.

Med onima koji ne mogu zamislit život brez Bajmaka je i **Alma Babić**. Iako zbog posla nije samo u Bajmaku, ovake programe ne zaobalazi, a i tu je da podili svoje umiče u kuvanju grava. Imala je i podršku koleginica, pa je tako bilo i ime ekipe „Žene Bajmaka”.

– Davne 1993. godine sam došla u Bajmak i već 33 godine sam Bajmačanka, možda više neg i ostali. Podržavam, inače, sve manifestacije. Omiljeno mi je društvo i, evo, vidi se, moje žene su tu uvijek. Želja mi je da osnujemo i Udruženje žena Bajmaka, da malo proslavimo ovaj naš kraj. Volim kuvat, inače mi je to poso da kuvam, tako da mi pridstavlja zadovoljstvo i da učestvu-

jem. Lipo je kad kogod pobeđi, ali to u ovom slučaju i nije najvažnije – neka pobeđi najbolji, a mi svi jednako uživamo u kuvanju, rani i dobrom društvu.

O parametrima koji su odlučivali o najboljima odlučivo je internacionalni žiri – **Stevan Budai**, gost iz Sombora, objašnjava na šta se posebno obraća pažnja.

– Najvažnije je kaka je – gra – znači, kaka je i koliko kuvan, koliko je osto „u komadu”. Gledamo i boju, sastav, ukus, a tek na kraju dolazi meso. Jer, gra je glavni element oko kojeg se „vrti” cilo današnje okupljanje. Naravno, prija svega je važno da ilo nije zagorilo, a tu su i drugi elementi...

Pobidnički gra pripravila je ekipa Bunjevačkog kulturnog centra „Bajmak”. Dobro društvo, iskusna kuvarica... sve su to bili elementi koji su doprineli sjajnom plasmanu.

– Recept je jednostavan – gra smo metnili u vodu, sklonili ma-

lo sa strane, da nabubri, a onda smo dodavali šargaripe, peršina, obavezno paštrenjaka, pa malo i sitno isičenog krumpira. Njega koristimo da se ilo zgusne. I tu su začini poput soli, sad je moderno da se metne i vegeta, pa onda i aleva paprika, sitna, mlivena, domača. Baš se trudimo da uvijek nađemo dobru domaču papriku. Dodali smo malo i pušeni rebara, pa i malo divenice, slaninice, kako bi ilo bilo ukusnije – otkriva „tajne” Marija Beretić, pa dodaje kako rado kuva i kući, al i ovako:

– Naravno, drugčije je kad se kuva za više ljudi, tako je izazov veći. No, nije ni bitno ko se kako plasira, osnovno je da se okupimo, družimo – dođemo, popijemo zajedno kafu, rakijicu, liker, već ko šta voli, bude tu i kolača – svi elementi za jedno lipo druženje.

Veliki tajni, u stvari i nema – ako je društvo dobro, onda i kotlić oko kojeg se okupe dobri ljudi mora bit baš taki – dobar. N. S.

Stigo nam je maj – najlipši misec u godini, misec u kojem ima najviše zelenila. Pozeleni trava, a na njivama mlado žito. Cveta drveće i voće, od svega se širi miris na sve strane. U baščama cvata cviče, male visibabe su prve procvale još februara, a posli sve drugo cviče po redu, irisi, jacinti, magnolije, lale pa perunike i drugo.

Prolični radovi

U maju je znalo i zaladit, jel u maju su tri ladna sveca – Pankracije, Servacije i Bonifacije, a naši su stari kazali: „Ako je maj ladan, neće svit bit gladan”. U maju je dobra kad često pada kiša, onda su se zemljoradnici mogli nadat dobrom rodu, a kazalo se: „Kad u maju često siva, zemljoradnik neka piva”. Do prvog maja su kadgod bili posađeni kuruzi, cinco-kret i krumpir, a u baščama bostani, dinje, lubenice, paradajz, paprika, tikva, kupus i bundeve. Što je bilo posađeno u jesen, to se plivilo i okopavalo. Dok se ne počmu kopat kuruzi, salaši su se mazali krečom, a okolo podvlačila plaša. U maju se u kući pravilo veliko spremanje. Zimska ruva i kaputi su se ostavljali u šifonjere i dolafe, počelo se nosit tanko cicovo ruvo za poslendani, a u ratno vrijeme se nosilo i od konoplje ruvo što su žene same prele i tkale. I posli su cure išle u kolo el kake igranke, oblačile su ruvo od sefira, satena el delina. Ako je bila kaka svečanost el svatovi, oblačilo se ruvo od svile, krebdešina, bembera, žoržeta el sukna. Ta su ruva su bila sašivena na struk, a na glavu su povezivale svilene marama na dva kraja, mlađe bile i vidne, a starije ugasne i crne.

U proliće je bilo zdravo tušta posla, jel se skoro sve ručno radilo. Naši su seljaci bili zaljubljeni u svoju zemlju, pa njim ni jedan poso nije bio težak. Ustajalo se rano čim svane zora. Tako je bilo radnim danima, a nedilja je bila dan odmora. Za mlade su se pravila kola, igranke na velikim ledinama, dica su se veselo igrala na zelenoj travi, svi su uživali u lipom proličnom danu. Kad kuruzi pušte tri lista, počelo je kopanje. U davno

KROZ ŽIVOT BUNJEVACA Najlipši misec

vrime su svu njivu kopali ručno, a kad su počeli kupovat i odranjivat konje, onda se izmed redova plužilo, a kopalo se po redu oko kukuruza. Kuruzi se kopali dvared, veće gazde su pogađale u nadnicu kopače, kruze su išli kopat i mlađi, pa dok kopaje šalili su se i smijali, a pridveće se mogla čut pisma veseli kopača.

Svaki veći poso su naši preci počimali ričma: „Bože pomoz i blagoslovi”. „Da nije orača, da nije kopača ne bi bilo kruva ni kolača, kazali su stari”, a virovali su da ako kiša razvija kopače sa njive, onda se mogo čekat dobar rod žita. Naši seljacima nije bilo teško obrađivat zemlju – rado su prihvatili borbu za krv svagdašnji i borbu za opstanak. Tako su i dicu učili od mali noga, da dobro ubardaje, da su u seljaka crne ruke, al je bila pogača.

Dove

Bunjevci su uvik čuvali svoj divan – ikavicu, viru, nošnjju i običaje, s čim su se dičili i s velikim poštivanjom prinosili na mladi naraštaj. To njim je pomoglo da opstanu u teškim pa i ratnim vremenima. Običaje su doneli sa sobom još kad su se doselili u ove krajove. Niki od nji su još iz paganski vremena, a bilo je stari običaja koji su sad već i nestali. Kako su vremenom nestajali salaši i salašari, tako su nestajali i običaji.

Prid nama su Dove, a ima jedan običaj što je vezan za Dove. Apostoli su se uveće sastali na molitvu, jedan je Židov vidio u koju su kuću ušli, pa je na pendžer metnio zelenu grančicu da ujutru po tim pozna kuću. Kad je ujutru došo, na svakoj kući, na svakom pendžeru u ciloj ulici i šire je bila zelena grančica. Taj običaj se sačuvo do danas na našim selima i salašima. To su grančice zove koja baš procvata oko Dova. Zato bi Bunjevci prid Dove nabrali zove, pa natkili ne samo pendžere, već i vrata i

kapije i sve šta je u avliji. Ima jedan običaj koji je vezan za Dove, to su Kraljice. Kraljice se spominju još u pridkršćanskom vrimenu, jel se tako obiluzavalo buđenje prirode u proliće. Spiv u pismama kraljičkim je jedno te isto ime kadgodšnje boginje ljubavi. Kraljice su išle u grupi od osam cura, od dvanajst do petnajst godina. U davno vrime dok se još nisu kupovale svile, kraljice su oblačile bilu šlingovanu narodnu nošnjju, što su naše žene znale zdravo lipo sašit i našlingovat. Nošnjja je bila suknja, košulja, kecelja i mider, a oko pojasa igráč, koji se vezo na veliki kukolj, sve šlingovano. Ruvo se štirvalo i peglalo, pa je lipo izgledalo kad se obuče. Kraljice su na glavi imale krune koje su bile okičene cvičom i pantljikama, a vezale se ispod brade. Naprid na kruni je bilo malo ogledalce, a priko njeg đerdan. Prve kraljice su išle bose, a kasnije su obuvale crne cipele. Kraljice su bile jednako obučene, al je svaki par imo svoje ime. Prvi par su se zvali „pridnjaci”, drugi par „sablari”, one su imale sablje nakičene cvičom. Treći par su bili „kralj” i „kraljica”, a četvrti „ban” i „banica”. Ima u kojoj su grupi išla dva mladića, zvali se „rastavljači”, bili su obučeni ko čobani i nosili batine. Oni su pazili da kogod ne napadne kraljice. Kad se počela kupovat svila, je nošnjja bila svilena – suknja, kecelja, igráč i mider, koji bio urađen zlatnim koncom i s lipim pucadima, samo je košulja bila ista bila sa šlingerajom.

Svi su se paštrili oko oblačenja kraljica, rodbina i komšije, pa su nabrali ako koja cura štogod nije imala. Kraljički pisama ima zdravo tušta, priko stotine oni koje su napisane, a bilo je tušta i oni koje nisu napisane – te se našalost i zaboravljaje. Pisme se dile na koračnice, vesele i tužne pisme. Kad idu putom pivale su pisme „koračnice”. Svaki red pisme se pivo dvared, a na kraju pisme se pivalo „Ljeljo”. Tematika pisama je

različita, pa je u svakoj kući pivana pisma ona koja toj kući najviše pasira, a ime su kazale ona kome pivaje.

Šaljive pisme su Kraljice pivale dicit.

*„U uvome gradu, Ljeljo,
novo čudo kažu
patka potkovana
guska osedlana
zec Boga moli
lisica ga dvori.*

*Narasla je trava, Ljeljo,
za odžakom sama
Pere travu kosi
voda odkos nosi
Janja ručak nosi
kajgane i žmara
i malo rebara.*

Ima jedna žalosna pisma koja kaže da je snaša zaplakala na crkveni vratima kad su išli na vinčanje, jel se bojala da joj dragog ne odnesu u rat, a bilo je slučajova da su ga odneli posli vinčanja, pa se više nikad nije vratio kući.

*Plakala je Stana, Ljeljo
na crkveni vrati
tišio je Pere
svilenom maramom.*

*Na plač Stane,
dosta češ plakati
kad ja u boj pođem
pa kući ne dođem.*

Kraljički pisama ima za svakog. Za domačica i domačicu, za udovicu, braću, sestre, za drugarice, za jedinka, za jedinicu, za uskočkinju, za đaka, pa i za plebanoša. Kad Kraljice završe pismu, domačini su ji darivali kakim poklonom. Sa malo novaca, jajima, pa i divenicom. Pridveće su išle sve zajedno kod glavne Kraljice, pa tamo večerale obično kajgane od dobijeni jaja. Poklone podile, pa se razidu svoji kućama. Koja je cura bila malo starija od petnajst godina i ako je imala momka nije mogla bit Kraljica. Kraljice je učila pivat žena koja je u mladosti bila Kraljica. Kraljice su se prija dogovarale koje će kojim šorom, el sokakom ić. Nikad nisu na isto misto išle dvoje Kraljice. Kadgod su Kraljice išle na drugi dan Dova, a sad se i taj lip običaj gubi... A. V. K.

Sveci koji se spominjemo

Svetog Josipa Radnika slavimo prvog maja. Josip je bio zaručnik Blažene Divoce Marije, bio je potomak loze kralja Davida. Oni su u to vrime dosta osiromašili, pa se Josip bavio tesarskim zanatom. Bio je običan radnik – drvodjelja. Od svojeg rada zarađivo je za život i svagdašnji kruv za sebe, ženu Mariju i malog Isusa. Bio pobožan i pravedan momak, zato mu je Bog povirio Isusa da se stara o njemu ode na zemlji. To je bila velika čast čuvat sina Božjeg, al i velika žrtva, odgovornost i napor. Blažena Divica Marija je radila kućne poslove, prela je i starala se za oblačenje, a Isus je pomagao svetom Josipu u tesarskom poslu.

Spasovo slavimo četrdesetog dana posli Uskrsa – to je Isusovo uzašašće na nebo. Četrdeseti dan posli Uskrsa, Isus je oči na Maslinsku goru sa svojim apostolima i tamo je prid njima uzašo na nebo. Apostoli su se rastužili i gledali za njim dok ga oblak nije zakrio. Odjedared stanu prid nji dva anđela koja kažu: „Ljudi Galilejci što stojite i gledate u nebo, ovaj Isus koji je uzašo na nebo opet će doći na zemlju na svršetku svita”.



Svetog Ivana Nepomuka spominjemo se 16. maja. Njega je ubio jedan poganin kojem nije bio kazat tajnu svete ispovidi – zato je ubio Svetog Ivana.

Duhove slavimo pedeseti dan posli Uskrsa, kad je Isus poslao apostolima Duha svetog. Apostoli su se skupili na molitvu u kući di je bila Isusova posljednja večera, oni su bili u velikom stravu od Židova pa su zaključali vrata. Odjedared čuju jak šum, pa su se poplašili, jel

nisu znali šta bi to moglo bit, onda su vidili male plamene jezike iznad svakog od nji. Tako su primili Duha svetog pa su mogli govorit i razumit strane jezike. Više se nisu ničeg bojali, pa su se razišli po cilom svitu propovidali Isusovo jevanđelje, krstili su svit – u ime Oca, Sina i Duha svetog.

Maja trideset i prvog slavimo Priveseto Trojstvo – tri božanske osobe – Bog Otac, Bog Sin i Duh sveti.

A. V. K.

BUNJEVAČKA ZDILA

Priporuka za užnu

Meso u saftu

1 1/2 kile svinjskog mesa od krmenadle
2 kašike masti
1 kašika brašna
malo soli
malo bilog luka
list lovora

Meso isić na tanke komade pa ji izlupat tučkom. U tiganj metnit mast, pa kad se ugrije, svaku šniclu uvaljat u posoljeno brašno i mećat na mast. Kad počne rumenit, privrnut na drugu stranu. Zapečene slagat u manju okruglu tepsiju, nalit deci vode, salit i mast, di su se pržile, metnit isičen bili luk i lovor. Poklopit na laganoj vatri da se smekša i upije saft. U istoj tepsiji iznet na astal, nuz kaku salat.

Zelena salata

Mladaj salati razdvojiti listove, dobro oprati, dodati malo soli, 1 kašiku šećera, 1 kašiku ulja – sve izmješati i dodati sirćeta po ukusu.

Kupus kifle

1/2 litre mlika
3 kašike šećera
1 deci ulja
70 deka brašna
malo soli i kvasa
jedno jaje
polak margarina za namaz
Zakuvat tisto od mlika s kvasom, šećerom, uljom i brašnom s malo soli. Kad se odmori, rastanjiti oklagijom na siniji, primazati rastopljenim margarinom i jajetom



pa uvit u rolnu. Sić komade širine 1 centi, slagati u tepsiju na artiju za pečenje i peć da malo porumene.

„Bila rada” torta

9 jaja
9 kašika šećera
4 kašike brašna
5 kašika mliveni orasa
polak praška za pecivo
3 kašike prave čokolade
Umotiti žumanca sa šećerom,

dodati orase, brašno sa praškom za pecivo, čokoladu i umućena biljanca, izmješati i peć u tri dila.

Kad se oladi napraviti krem:

1 margarin
20 deka šećera
3 rebra čokolade smekšane
Sve dobro umotiti i namazati na kore. Gori na tortu praviti šare ko bila rada od sićeni badema i kore pomorandže.

A. V. K.

HUMANITARNI KONCERT U „JADRANU”

Pomozimo Jovani Trlaić

Na sceni „Jadran” održan je humanitarni koncert s ciljom prikupljanja dila sridstava za ličenje male **Jovane Trlaić**. Koncert je održan u organizaciji Fondacije „Luka Ilić”, a da je ideja bila dobra pokazao je odziv učesnike, al i publike koja je napunila salu, te dala podršku maloj Jovani, odnosno skrenila pažnju na potrebu da se pomogne.

Med onima koji su dali svoj doprinos na sceni bili su i folklorci Kulturno-umitničkog društva „Aleksandrovo” s tri koreografije koje je pripremila **Vesna Takač**. Osim KUD „Aleksandrovo”, nastupili su i folklorci HKC „Bunjevačko kolo”, KUD „Sunce”, te brojni hip-hop sastavi, a poseban ton dala je Muzička radionica „Bistrak” **Biljane Krstić**.

Maloj Jovani se mož pomoć i slanjem SMS poruke sadržaja „1798” na broj 3030, el uplatama na račun Fondacije „LUKA ILIĆ” - devizni račun:

160600000200359369



IBAN:

RS35160600000200359369;

dinarski račun:

160600000200357914

Šifra plaćanja: 288 (svrha uplate: „Pomoć za Jovanu”).

M. V. H.

Bunjevačka kujna

Krem kolač s bananama



foto: domacirecepti.net

Potrebno je:

- 30 deka „petit” keksa
- 3 pudinga od vanile
- 9-10 kašika šećera
- 1 litra mlika
- 20 deka margarina
- 3 veće banane
- 2 deci slatke pavlake
- 20 deka čokolade

Pripravljanje:

U malo mlika razmutit puding sa šećerom, a priostalo mliko metnit nek provre, pa u njega ulit razmućenu smesu i mišat dok se ne zgusne. Sklonit s vatre, pa dodati margarin sobne temperature i mišat dok se sasvim ne otopi i

sjedini s pudingom. Keks izlomiti na komadiće, pa ga ubaciti u vruć puding. Sve dobro promišati i polovinu smese sipati u odgovarajuću vatrostalnu posudu (oko 18x30cm). Banane oguliti, prisiti na polak i poredati po smesi, na to sipati priostalo tisto i ostaviti kolač nek se ladi. Slatku pavlaku zagrijati do tačke vrenja (paziti da ne provre), skinit s vatre, pa dodati čokoladu i mišati dok se čokolada ne otopi pa priliti kolač.

Mož brez čokolade, samo umutiti slatku pavlaku i primazati kolač – po ukusu.

Mirjana Vojnić Hajduk

HUMANITARNA FONDACIJA BUDI HUMAN
Jedinstva čine za 1798

Za Jovane prve korake!

1798 NA **3030**

Cena SMS poruke je 200rsd (pdv se ne naplaćuje)

Upiši **human1798** i pošalji SMS na **455**

Uplati na račune:

Dinarski račun: 160-6000002193288-83
Devizni račun: 160-6000002193887-32
IBAN: RS35160600000219388732
SWIFT / BIC: DBDBRSBG

IZ PROŠLOSTI BUNJEVACA

Bunjevački bećarci

Prošlo je 25 godina od drugog izdanja knjige „Bećarci-bunjevačke narodne pisme” koju je napiso **Marko Peić**, poznati bunjevački književnik. Prvo izdanje ove knjige je bilo pod nazivom „Bunjevačke narodne pisme – hiljadu bećaraca” koja je objavljena na Božić 1943. godine za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Bunjevačke pisme – bećarac, šaranc, žalovac ili šalajdan – kako ji narodni pivač niguje od pamtivika, jesu dio življenja, rada, stradanja i zabavljanja kod svi Bunjevaca. Nije bilo „sveca”, odmora u radu el zabave, a da bećarci ne krenu od usta do usta, da ji ne zapivaje i mladi i stari. Bećarci su veoma brojni, uvijek prisutni, aktuelni i s dosta kritičnosti na mnoge odnose i pojave. To su pisme naše, narodne, izvorne, istina s podosta lokaliteta, al isto tako i širokog ravničarskog kolorita.

Bunjevci su u bećarcima oslikavali prvenstveno svoje običaje, pretežno s osvrtnjom na događaje iz mladi dana – divojčenje i momčenje – al i na rad i nerad, vičnu borbu siromaštva i bogatstva, tugu i

veselje, međusobno podržavanje, zabavu i dr. Tako se slobodno mož kazat, da su u bećarcima Bunjevci stvarali izvornu narodnu liriku, pokadkad nemilosrdnu po svojem sadržaju i za svoju sridinu, al to je bilo ogledalo svita za sebe i treptaji okoline u kojoj su živili.

Narodni pisnik je na krilima svoje razdragane mašte iznosio svoje doživljavanje, želje, nadanja i stradanja, razmišljlo i zaključivo o pravdi i nepravdi, dobroti, lipoti, ljubavi i srići, te tako kalio svoj moralni lik, izražavajuć pri tom svoj urođeni i zdrav humor, raspoloženje i smiso za životne radosti i ljudsko u njemu.

U okviru bunjevačke muzičke baštine možmo izdvojiti i bećarce koji pridstavljaje bunjevačke lirske pisme koje su potekle iz samog naroda i prinose se s kolina na kolino.

Nika istraživanja potvrđivaje ideju da je bećarac „kadgodašnja graničarska kliše-melodija”. U tekstovima pojedini bećaraca do danas su zadržana sićanja na život u granici, prija svega vezana za ruvo graničara:

„Alaj sam se najila bonbona

lja, rugalo se i šalilo na račun kuvarica, kuma, starog svata, divera i gledača.

Svatovac je jedan od načina komunikacije svatovski učesnika i važni pojedinaca, te svojevrsni muzički lajtmotiv svatovskog slavlja.

Ko i kod ostali bećaraca u svatovcu je poenta na stihovima.

Tekst svatovca se čak i improvizuje u trenutku dešavanja kakog događaja tokom svatova, koji je oblikovan u formi deseteračkog dvostih, kojem na početku i u sridini napiva mogu umitnit uzvici ej, aj el oj.

Iz dikini plavi pantalona.

Bećarino, zašto bećaruješ, Što ti tvoje cizme ne laguješ?

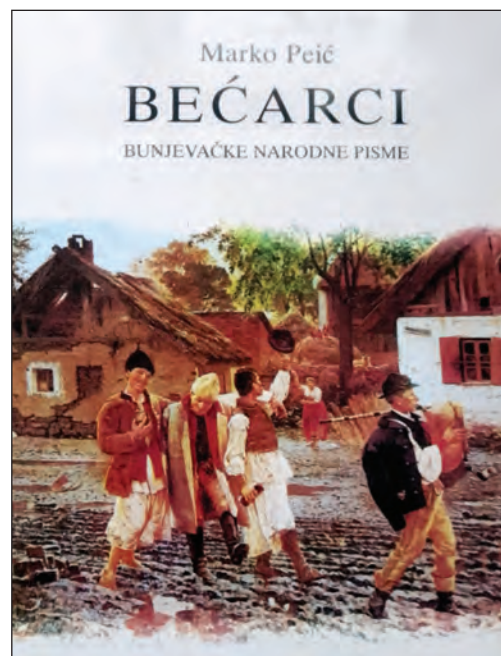
Ja ću moje cizme lagirati, A na tebe neću ni gledati.”

Naziv bećarac potiče od turske riči bekjar što znači: neženja, momak, mangup, zavodnik, lola, bekrija, dobar radnik. Prema bećaru imamo i rič bećaruša što znači divojka za koju narod kaže puna „trunja i trnja”, sposobna uvijek za peckanja i dobacivanja.

Bećarci potiču još iz 18. vika, kad su već postojale i groktalice. Zajednička karakteristika bećaraca i groktalice je da su tekstovi pisani u desetercu, a razlika im je u tom što groktalice, epske pisme, divane o junaštvu, ratovanju, časti, ljubavi i sl., a bećarci su lirske pisme – bećarskog karaktera nuz instrumentalnu pratnju.

Moguća pritpostavka o tom kako je došlo do tog da se određena forma o kojoj divanimo nazove bećarcom, bila bi da su mladi ljudi koji su ratovali daleko od svoje matične zemlje, a koji su se, ko uostalom i svi vojnici, virovatno slobodnije ponašali neg što je to dopuštala patrijahalna zajednica 19. vika, priuzeli i počeli razvijat formu bećarca, što se u narodu zadržalo.

Muzika je ko i svaka kulturna pojava, naučeno ponašanje, stvoreno od ljudi za ljude i postoji samo u međusobnoj društvenoj interakciji, a kultura je ta koja daje propusnicu el namiče inhibiciju određenim najrazličitijim pojavama, pa tako i muzičkim.



Bećarac gotovo nikada neće pivat pojedinac za sebe, jel je potriban određeni štimung za izvođenje i možmo slobodno kast da je bećarac kolektivna pisma. Da bi se bećarac zapivo, mora bit prisutno više sagovornika, tj. mora bit stvorena taka situacija u kojoj će se on koristit ko sridstvo za sporazumivanje pripadnika iste kulturne grupe putom aluzija i metafora, a koje pripadnici iste sridine sasvim dobro razumiju. Na početku pivanja bećarca uvijek počinje sa ej, aj el oj . „Ej, kad ja pivam, a svekrva sluša, ej, piva sine tvoja bećaruša.”

Mož se kazat da je bećarac na jedinstven način objedinjiva estetičnost, izraženu kroz jezgrovitost kazivanja, nenađmašenu u našoj narodnoj literaturi i korisnost za praktične potribe društvene zajednice.

Za razumivanje i primanje poruke bećarca važan je i direktan međusobni odnos pivača, jel se odgonitka poruke često krije u pogledu, osmihi, pokretu glave el ruke. Bećarac se ne uči da bi se znao pa komegod pivo jedan za drugim, on se pamti i po potribi minja, modifikuje, osavrmenjiva, prilagođava priliki, situaciji, osobi, okolnostima. Najvažnija funkcija bećarca je društvena komunikacija.

T. B.

SVATOVAC

Iako se bećarac pivo prilikom svakog većeg sastanka, svi kazivači se slažu da je on najviše vezan za svatove, to je najvažniji i najopsežniji društveni običaj. Svatovac je ženska svatovska pisma u desetercu pivana za cilo vrime trajanja svatova.

Divojke i snaše, ritko i muškarc, pivali su na deseteračke stihove o raznim temama vezanim za svadbu i njezine učesnike, te o budućim dužnostima i odnosima bračni parova.

Pivalo se o vrlinama mladenaca, njevoj lipoti, poštenju, radosti, sposobnosti, imovinskom stanju, o odnosima njevi roditel-

SAVITI NUTRICIONISTE ZA ZDRAVIJI ŽIVOT – ISHRANA I ULOGA DRUŠTVA

Post posli praznika – da el ne?

Intermittent fasting, odnosno povrimeni post, posljednji godina posto je izuzetno popularan, naročito u periodu posli praznika kad tušta čeljadi traže način „resetovat“ organizam i vrati kontrolu nad ishranom. Često se u javnosti ovaj pristup pojednostavljeno poistovećiva sa pojmom autofagije, što nije u potpunosti tačno. Autofagija je složen ćelijski proces tokom kojeg organizam razgrađiva i reciklira oštećene el nepotrebne komponente ćelija, i ona se prirodno odvija u tilu, nezavisno od tog dal osoba praktikuje post el ne. Post mož stimulisat ovaj proces u određenim uslovima, al ne predstavlja njegov jedini nit nužno ključni okidač. Upravo zbog tog važno je da se ova tema posmatra kritički i stručno, a ne kroz prizmu trendova i pojednostavljeni tvrdnji.



Jedna od osnovni pridnosti intermittent fastinga jeste što mož pomoć u regulaciji unosa kalorija bez potrebe za konstantnim brojanjom. Ograničavanjom vrmenuskog okvira za unos rane, tušta osoba spontano smanjiva ukupni energetski unos, što mož doprinet redukciji tilesne mase. Osim tog, kod određeni osoba dolazi do poboljšanja ositljivosti na insulin, sta-



Ivan Katančić
strukovni nutricionista - dijetetičar

bilizacije nivoa šećera u krvi i boljeg osićaja kontrole nad apetitom. Nakon prazničnog perioda, kad je unos rane često povećan, ovaki pristup mož dilovati ko strukturirani način vraćanja rutine.

Međutim, intermittent fasting nije univerzalno ríšenje i ne odgovara svima. Postoji više oblika ovog režima: najčešći su vrimenski ograničeno ranjenje (npr. 16:8 model), zatim režimi poput 5:2 (pet dana normalne ishrane i dva dana značajno smanjenog unosa kalorija), ko i alternativni post di se sminjivaje dani sa normalnim i vrlo niskim unosom energije. Svaki od ovi modela ima specifične fiziološke i psihološke implikacije, pa njev izbor ne bi trebalo bit nasumičan nit vođen isključivo popularnošću.

Rizici se najčešće javljaje kad se post primenjiva bez adekvatnog razumivanja sopstveni potreba i brez osluškivanja signala organizma. Kod niki osoba mož doć do pada energije, razdražljivosti, problema s koncentracijom el čak epi-

zoda priidanja u periodima kad je dozvoljen unos rane. Takođe, osobe koje se bave intenzivnom fizičkom aktivnošću mogu imat poteškoća da unesu dovoljno energije i nutrijenata u ograničenom vrmenskom okviru, što mož negativno uticat na oporavak i performanse. Posebno treba bit oprezan kod osoba s istorijom poremećaja u ishrani, kod adolescenata, trudnica, dojilja i osoba s određenim hroničnim bolestima.

Važno je naglasit da kvalitet ishrane ostaje ključan faktor, brez obzira na režim. Post ne mož nadomistit loš izbor namirnica. Ukoliko osoba u okviru dozvoljenog vrmenuskog prozora konzumira visokokaloričnu, nutritivno siromašnu ranu, benefiti će bit minimalni el potpuno izostat. Nasuprot tom, balansiran unos proteina, složeni ugljeni hidrata, zdravi masti, vlakana, vitamina i minerala ima daleko veći uticaj na zdravlje neg sam raspored obroka.

U kontekstu perioda nakon

praznika, intermittent fasting mož bit koristan alat, al samo ako se koristi promišljeno i individualizovano. Umisto nagli i restriktivni pristupa, često je efikasnije postepeno vraćanje uobičajenim navikama, nuz fokus na regularne obroke, hidrataciju i povećanje fizičke aktivnosti. Povrimeni post mož bit dio tog procesa, al ne bi trebalo bit jedini el primarni metod.

Zaključno, intermittent fasting nije ni „čarobno ríšenje“ ni nužno loš pristup. Njegova vrednost zavisi od konteksta, ciljova i individualni karakteristika osobe. Ključno je da ljudi imaje svist o različitim oblicima posta, razumiju potencijalne pridnosti i ograničenja, ko i da ne ignorišu signale koje im tilo šalje. Konsultacija sa stručnim licom, poput nutricioniste, mož značajno doprinet bezbednoj i efikasnoj primeni ovog režima, naročito u periodima kad organizam prolazi kroz promine nakon intenzivnijeg unosa rane, ko što je to slučaj posli praznika.

U OVOM BROJU „BUNJEVAČKI NOVINA” PRIDSTAVLJAMO KOPRNU

Zaboravljena kraljica svakog prolića

Kad priroda u maju uveliko oživi, jedna biljka se gotovo neprimetno provlači kroz livade, avlije, bašče i ivice šuma, često zanemarena – a zapravo izuzetno vridna. Rič je o koprni (*Urtica dioica*), biljki koju su naše majke redovno koristile, a koja danas ponovo pronalazi svoje mesto u savremenoj ishrani i prirodnoj medicini.

Iako je mnogi pamte po neprijatnom peckanju na dodir, upravo ta osobina bila je razlog da se koprna kadgod koristi i u narodnim terapijama za podsticanje cirkulacije. Danas, međutim, sve više pažnje privlači njezin nutritivni sastav i blagotvorno dejstvo na organizam.

Od „korova” do likovite biljke

Koprna potiče iz Evrope i Azije, al je zafaljujuć svojoj otpornosti rasprostranjena gotovo širom sveta. Raste samoniklo, najčešće na vlažnim i plodnim zemljištima – nuz reke, ograde, putove, na zapuštenim parcelama i ivicama šuma. U severnoj Srbiji, posebno u Vojvodini, gotovo je nemoguće ne primetiti je tokom prolića, kad buja u gustim zelenim žbunovima.

Postoji više vrsta koprne, al je najpoznatija i najrasprostranjenija velika koprna (*Urtica dioica*), višegodišnja biljka koja može dostignuti i priko metar visine. Tu je i manja, jednogodišnja vrsta (*Urtica urens*), koja je niža, al često intenzivnijeg dejstva na koži. Obadvi vrste se mogu ist i likovite su, al se u kulinarnstvu češće koristi mlada velika koprna, ubrana prija cvatanja, kad



foto: wikimedia/Stinging Nettle

su listovi najmekši i najbogatiji hranljivim materijama.

Zanimljivo je da koprna „voli” zemljišta bogata azotom, pa njezin rast često ukazuje na plodno tlo. Upravo zato je česta u blizini seoski domaćinstava i stari imanja.

Prirodni izvor snage i zdravlja

Iza njezinog skromnog izgleda krije se pravo bogatstvo hranljivi materija. Mladi listovi koprne sadrže značajne količine gvožđa, vitamina C, vitamina A i K, ko i minerale poput kalcijuma, magnezijuma i kalijuma. Ova kombinacija čini je jednom od najvridniji samonikli biljaka u proločnoj ishrani.

Zafaljujuć takom sastavu, koprna se preporučiva:

- kod malokrvnosti (anemije), jel doprinosi boljem stvaranju crveni krvni zrnaca
- za jačanje imuniteta, naročito nakon zimskog perioda kad organizmu nedostaje sveži nutrijenata
- ko prirodna podrška detoksikaciji, jel podstiče rad bubriga i izlučivanje štetni materija

– ko nadiv za pite, proje i slane rolade

– u kombinaciji s jajima, u vidu kajgane el zapečeni ila

– u vidu čaja, koji se pije ko prolićni „čistač” organizma

– friška ciđena el blendirana, u kombinaciji s voćom, ko nutritivno bogat napitak

Za branje je važno birat mlade biljke, prija cvatanja, i koristiti rukavice kako bi se izbigio kontakt sa sitnim dlačicama koje izazivaje peckanje. Takođe, preporučiva se sakupljanje na čistim mistima, daleko od prometni putova i zagađeni područja.

Mala biljka, velika tradicija

Koprna ima dugu istoriju upotrebe u narodnoj medicini. Kadgod je bila nezaobilazan dio prolićne ishrane, posebno u seoskim domaćinstvima, di se koristila ko prvi izvor friški vitamina posli zime. Osim u ishrani, koristila se i za pripremanje razni čajova, obloga, pa čak i ko prirodno sredstvo za niđu biljaka u bašči.

Danas, kada se sve više vraćamo prirodni i jednostavnijem načinu života, kopriva ponovo dobija pažnju koju zasluživa. Ono što je kadgod bilo svakodneвно i dostupno, sad postaje dragocino otkriće za nove generacije.

Moždar je upravo maj pravi trenutak da ovu skromnu, al moćnu biljku vratimo na našu trpezu – i podsitimo se koliko priroda mož bit darežljiva kad joj se posveti malo pažnje.

Pripravila:

Eva Kovač Pečkai

– kod upalni procesa, posebno kod bolova u zglobovima i reumatski tegoba

– za regulaciju nivoa šećera u krvi, što je čini zanimljivom i osobama koje vode računa o ishrani

Osim tog, koprna je poznata i ko saveznik zdrave kose i kože. Čajovi i preparati od koprne tradicionalno se koriste za smanjenje opadanja kose, jačanje korena i poboljšanje njezinog prirodnog sjaja. Takođe, mož pomoć kod određeni problema sa kožom, zafaljujuć svojim blagim protivupalnim svojstvima.

Kako je koristiti u svakodnevnoj ishrani

Uprkos pridrasudama, koprna je zdravo jednostavna za pripremanje i lako se uklapa u različita ila. Nakon kratkog kuvanja el blanširanja, potpuno gubi svoj „žareći” efekat i postaje prijatna za ilo, blagog ukusa koji podsća na špenot.

Najčešće se koristi:

- u čorbama i varivima, ko hranljiva prolićna osnova

NASTUPIMA U SUBATICI OTVORENA KASAČKA SEZONA U SRBIJI

Osam trka na startu sezone

Konjičkim trkama u Subatici, u organizaciji Konjičkog kluba Bačka, počela je kasačka sezona u Srbiji. Domaćini su, kako se to i očekivalo, početak sezone dočekali spremni, pripremili su osam tačaka, a sezonu su na stazi otpočeli i konjari koji su predstavili dio svoji aduta za novu sezonu.

Rezultati, **prva kasačka trka:** Astral Love (J. Vujović) 1:17,6, Alaire Love (M. Vujović) 1:17,9, Siner (B. Kečenović) 1:19,3, Euforija Hol (B. Nović) 1:19,8, **druga kasačka trka:** Sejv Maj Spid (B. Mukić) 1:8,8, Iva P (Z. Petrović) 1:20,7, Kim Kardašian (D. Katanić) 1:21,3, **treća kasačka trka:** Rembrandt (M. Tasić) 1:19,0, Masimo (B. Kečenović) 1:19,5, Dorotej (M. Srečkov) 1:20,5, Darsi SG (S. Grujić) 1:20,9, **četvrta kasačka trka:** Cvetko (V. Popović) 1:17,3, Grand Spid TA (D. Šarčević) 1:19,1, Samuraj LK (D. Karan) 1:19,5, **peta kasačka trka:** Astrain Lav (D. Petrović) 1:17,1, Glen Miler AT (B. Kečenović) 1:18,6, Amsterdam JMH (L. Saulić) 1:18,8, Fantastik Boj (M. Oračić) 1:18,9, **šesta kasačka trka:** Filip Šak (D. Đuričić) 1:14,6, Laki de Sajana (B. Skenderović) 1:15,1, Džeronimo SG (S. Grujić) 1:15,7, Laver Daling (B. Kečenović) 1:17,4, **sedma kasačka trka:** Igor de Vrie (B. Kečenović)



Tandem iz Beograda osvojio prvu trku Astral Love (J. Vujović) i Alaire Love (M. Vujović)

1:14,4, Červantonprajdegar (D. Petrović) 1:14,6, Dominio BI (D. Katanić) 1:14,8, Dominus Fas (B. Nović) 1:19,5, **osma kasačka trka:** Lejdi Diego (A. Bogdanović) 1:18,2, Koraja Efbe (B. Mukić) 1:18,4, Jada de L'Aumoj 1:18,8, Žani Rojal (N. Šargić) 1:21,7.

U novu sezonu Konjički klub Bačka ulazi s još jednom titulom najbolje kasačkog konjičkog kluba u Srbiji.

– Ovako priznanje se dobija na osnovu naši članova. Mislim da smo najmasovniji po članstvu, imamo najveći broj konjara, registrovani grla, pa samim tim taj rezultat dolazi iz tog. Ljudi su vridno radili, bilo je mnogo uspiha, osvojeni nagrada, zarađeni bodova, mnogo odgaji-



Ubedljivu pobedu zabilužilo je grlo Sejv Maj Spid (B. Mukić)

vača – svi su oni većim dilom kod nas u Klubu. Samim tim priznanja nisu izostala – ističe Miodrag Zagorac, pridsidnik Konjičkog kluba Bačka.

Što se trkački dana tiče, kako ističe Zagorac, Subatica ostaje u istom ritmu ko lanjske godine.

– Pripravljamo ove sezone osam takmičarski trkački dana, nastavice i našu saradnju s ljudima sa „Kinčem parka” u Mađarskoj, dok za početak novembra planiramo završno revijalno okupljanje u Subatici.

O formi kasača ćemo tek divaniti, pa i o favoritima prid najveće trke.

– Rano je još kazat ko su najveći favoriti, na primer za

„Derbi”. Vidićemo, ovo je tek prvi trkački dan, prvi startovi posli odmora i zimskog rada. Jedva smo čekali da krene sezona i mi ko organizatori i učesnici, a prid nama su, virujem, zanimljiva takmičenja u Subatici, al i širom regije.

Kasačku sezonu čekali su i konjari, med njima i Branislav Mukić, najuspišniji vozač u Srbiji svi vremena.

– Imamo dosta konja, med njima je tušta mladi i neafirmisani. Triba s njima radit, moždar će se malo kasnije priključit takmičenjima, al ima potencijala i ima dobrog „materijala”. Samo da ostanu zdravi i da se pojave na stazi – pripovida Mukić.



U trećoj trki pobidilo je grlo Rembrandt (M. Tasić)

U porodici Mukić trka generacije „Derbi“ uvijek ima posebno mjesto.

– Moždard je još malo rano da se izdvoje favoriti. Svakako treba obratiti pažnju na ona grla koja su bila zapažena ko trogocni, danas smo imali dva učesnika iz Beograda koji su se kvalifikovali u odličnom vrimenu 1:17,6 na 2.000 metara, imamo još jedno potencijalno dobro grlo koje nastupa u Mađarskoj, al ima

pravo nastupa u Srbiji – izuzetno poriklo iz poznate linije Besi... Svakako, avgust je još daleko – dodaje Mukić.

Dejan Katanić je protekle dvi sezone osvojio titulu najboljeg vozača u Srbiji – kaka su očekivanja za novu sezonu?

– Te dvi godine su prošle izvanredno – bilo je tušta trka, dobri rezultata i pobida. Ova će sezona bit moždar malo slabija –

imam manji broj konja u treningu, radim samo za jednog gazdu, al ćemo se truditi da se što bolje pokažemo. Imamo dosta mladi konja, radili smo cile zime i čekamo da se sad pokažemo na stazi.

I Boris Kečenović potvrđiva kako se prvi nastup uvijek posebno čeka.

– Uvijek imamo očekivanja od nove sezone, uvijek se nadamo

dobrom – da se ne nadamo, ne bi se bavili ovim. Što se mene tiče, ove sezone imam moždar i najslabije konje po kvalitetu posljednji deset godina, al ti o nema veze. Radićemo s njim što bolje možemo, pa ćemo viditi.

Med trkama koje će se u Subatici posebno čekat svakako su „Subatička milja“, „Mercedes kup“, „Dužijanica“ i „Trka varoši Subatice“.

N. S.

TRADICIONALNI SUSRIT FUDBALSKI VETERANA U ĐURĐINU

Druženje kroz tri poluvrimena

Đurđin i Fudbalski klub iz ovog mista ne zaboravljaju svoje sportske junake – tako je i ove godine, 2. maja, održan tradicionalni susrit veterana FK Đurđin koji su još jedared pokazali da su sportska prijateljstva neraskidiva, te da se počast onima koji su živili i radili za fudbal, ko što je to činio i **Lojzija Korponaić** – **Joka** (po kojem teren u Đurđinu nosi ime) mož najbolje odat kroz – fudbal.

Na terenu su bile ekipe u tradi-

cionalno „plavim“ i „žutim“ znamenjima, a ove godine su za njan su srićniji bili „žuti“ koji su zabiližili pobidu od 7:6.

Na kraju, i nije bilo toliko bitno ko je dao koliko golova, ko je provo više el manje vrimena na terenu i med stativama – važno je bilo samo da je svaki akter, na terenu i van njega, dao svoj doprinos obilježavanju tradicije koliko je god mogao.

Za „plave“ su igrali: **Milan Jokić**, **Antun Gabrić**, **Siniša Romak** (3

gol), **Ivan Ezveđ**, **Slavoljub Mutić** (2), **Drago Vuković**, **Zlatko Vuković**, **Zoran Mađžarević** (1), **Mladen Vidaković**, **Milan Marčetić**, **Dragan Borenović**, **Darko Skenderović**, **Slavoljub Bilbija** i **Stipan Elek**.

U „žutoj“ opremi bili su: **Boban Balać**, **Mirko Bajić**, **Ivan Jozić**, **Drago Prčić**, **Slavoljub Spremić** (2), **Ivica Ivandekić** (2), **Marinko Stantić**, **Zoran Nikolić**, **Siniša Vuković** (3), **Tomo Burger**, **Dragan Borenović**, **Ivan Balažević**,

Dezider Šomodi i **Rade Mađžarević**.

Iza organizacije susrita koji je trajao kroz dva sportska i jedno prijateljsko „treće poluvrimeno“ stoji rukovodstvo FK Đurđin, potom **Slavoljub Mutić**, **Dragutin Korponaić** i **Milan Marković**. Prema riječima Korponaića, koji je bio sudija i delegat, ovogodišnji susrit imo je i humanitarni karakter – sa željom da se prvotimac **Ilija Bilbija** što prije vrati na teren.

N. S.



VIŠE ZASADA, VIŠE EKONOMSKI ZNAČAJNI OBOLJENJA

Lišnjak i njegove bolesti

Posljednji godina površine pod lišnjakom se povećavaje, a to odgovara širenju ekonomski značajni oboljenja. Stalnom brigom i sprovođenjom preventivni mira zaštite mož se sprječiti pojava bolesti el se mogu umanjiti njeve posljedice. Lišnjak pripada porodici *Corylus* i uzgaja se zbog jestivi plodova. Mož se gajiti u formi žbuna el stabla. Cvatanje i oprašivanje lišnjaka se odvija tokom zime. Ženski cvatovi su mali i neprimetni, dok su muški zapravo duge rese. Kod podizanja zasada lišnjaka poželjno je u zasadu imati 3-4 sorte kako bi se obezbijilo dobro oprašivanje i rodnost. Tržišna vrijednost lišnjaka raste i kod nas su u posljednje vrijeme podignuti mnogi zasadi. Podizanje novi zasada odgovara širenju mnogi bolesti, koje dovode do smanjenja tržišne vrijednosti plodova, smanjiva rodnost el potpuno može uništiti zasad.

Kako bismo priduhitili pojavu mnogi bolesti potrebno je sprovo-

dit preventivne mire: obratiti pažnju kod izbora lokacije za podizanje zasada, izabrati otporne sorte, koristiti zdrave i deklarirane sadnice, održavati higijenu zasada, redovno obavljati rizidbu, sprovođiti zaštitu zasada, pratiti vremensku prognozu.

Ukoliko se koriste hemijski preparati radi zaštite treba im primjenjivati u skladu s integralnom poljoprivrednom praksom kako bi se zaštitili prirodni neprijatelji biljni vaši i grinje koji su prinosioci mnogi bolesti. Potrebno je obavljati stalni nadzor nad štetočinama, jer one oštećivaje lišnjak i tako omogućavaju prodor mnogi uzročnika bolesti.

Bolesti lišnjaka

Trulež korena drvenasti biljaka: Gljivica *Armillaria mellea* izaziva trulež korena drvenasti biljaka. Najveće štete prouzrokuje kad se zasadi podižu na parcelama s koji su

iskršene šume, šikare, stari voćnjaci el vinogradi. Simptomi oboljenja se ispoljavaju u slabom rastu lastara, lišće privremeno žuti i opada. Sve se završava sušenjem biljke. Tokom topli ljetni mjeseci biljke se mogu iznenada osušiti. Bolest se javlja na jednoj biljci, a zatim se širi koncentrično u zasadu. Pri osnovi stabla javlja se pečurke boje meda. Gljivica se širi kroz zemljište dugim nitima - rizomorfama i pokadkad može pomoći kopanje kanala oko napadnute biljke. Suzbijanje je zdravo otežano. Gljivica se nalazi duboko u zemljištu i u unutrašnjosti korena i na taj način je zaštićena. Osnovna mira zaštite je preventivna.

Sadnju treba obavljati na parcelama koje su 4-5 godina bile bez drvenasti biljaka.

Bakterioza lišnjaka: Bakteriorna oboljenja lišnjaka izazivaje *Xanthomonas arboricola* pv. *corylina* i *Pseudomonas syringae* pv. *avelanae*, a simptomi su im zdravo

slični. *Xanthomonas arboricola* pv. *corylina* izaziva oboljenje bakterijska plamenjača lišnjaka, dok *Pseudomonas syringae* pv. *avelanae* izaziva bakterijski rak lišnjaka.

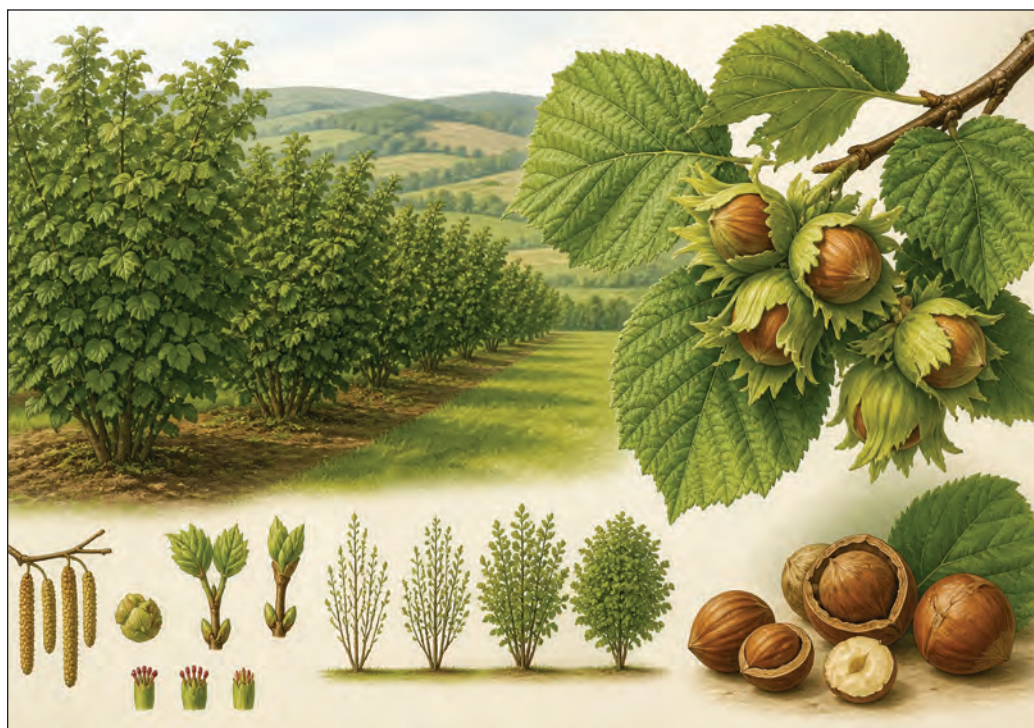
Ove bakterije napadaju sve delove biljke i uzrokuju pojavu tamni piga, nekrozu pupoljaka i grančica i rak rana na granama lišnjaka iz koji se može pojaviti iscidak. Listovi propadaju, al ostaju na granama. Širenje oboljenja pogoduju kišne godine.

Bakterioze dovode do sušenja pojedini grana, a na kraju i celi biljke. Suzbijanje se sprovodi uklanjanjem zaraženi grana 60-90 cm ispod mesta zaraze i cili biljaka i tretiranjem sredstvima na bazi bakra prije vegetacije i na početku vegetacije, odnosno prije otvaranja pupoljaka.

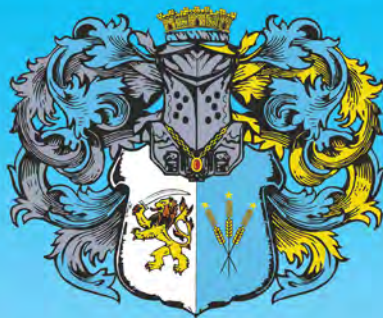
Peplnica lišnjaka: *Phyllactinia guttata* je gljivica koja izaziva pepelnicu lišnjaka. Na naličju lista se stvara brašnasta navlaka u obliku biličasti piga. Zbog pojave na naličju lista ova bolest se teže uočava. Pige se brzo šire i zahvataju cio list. Obično se javlja u kasno lito, krajom avgusta i početkom septembra. Tad su štete manje. Ukoliko se bolest pojavi ranije i štete su veće. Dovodi do propadanja lista. Povećana vlaga pogoduje pojavi i širenju bolesti. Ukoliko se oboljenje ranije javi, može se uspišno suzbijati preparatima koji su registrovani za suzbijanje pepelnice.

Osim navedeni oboljenja na lišnjaku se također mogu javiti: sušenje grančica i trulež plodova koju izazivaje gljivice iz roda *Monilia* - *M. laxa* i *M. fructigena*, trulež jezgra koju izaziva gljivica *Nematospora coryli*, virus mozaika.

Nikola Ostrogonać dipl.ing
savitodavac PSS Subatica







MI UČIMO BUNJEVAČKI PRIDRUŽI NAM SE I TI!

Nek vaše dite:

- nauči više o svojem poriklu**
- niguje jezik svoji pridaka**
- upozna bogatstvo tradicije**

**Informacije potražite
u vašoj škuli,
el u Nacionalnom savitu
bunjevačke nacionalne manjine
024/554-881,
060/759-000-1
bunjnacsav@gmail.com**

